БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят ҮНЭН

КПСС-эй Бурядай обкомой, Улан-Удын горкомой, Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй орган

№ 171 (9003)
июлиин 23
ЧЕТВЕРГ
1959 он

Сэн 20 мүнгэн.

ТЭЖЭЭЛ БЭЛЭДХЭХЭ, УРГАСА ХАРУУҺАЛХА ХҮДЭЛМЭРИ ТҮРГЭНӨӨР ЯБУУЛАЯ

Арадай гэгээрэлые улам амжалтатайгаар хүгжөөхэ шухала хэмжээ-ябуулга

«Ажабайдалтай һургуулиин холбоо барисаае бэхижүүлхэ, Бурядай АССР дотор арадай гэгээрэлэй хэрэгые саашадань хүгжөөхэ тухай» Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй (табадахи зарлалай) хоёрдохи сессиин баталан абаһан Хуули манай газетын мүнөөдэрэй номерто хэблэгдэбэ. Энэ хадаа манай орон дотор ажабайдалтай һургуулиин холбоо барисаае бэхижүүлхэ, арадай гэгээрэлэй хэрэгые саашадань хүгжөөхэ тухай СССР-эй Верховно Соведэй, мүн РСФСР-эй Верховно Соведэй баталжа гаргаһан Хуулинуудтай нягта холбоотой, хүсэд зохилдонхой юм.

Коммунистическэ партиин үүсхэлээр, тэрэнэй хүтэлбэри доро бэелүүлэгдэжэ захалһан энэ шухалын шухала хэмжээ-ябуулга совет һургуулиин саашадаа хүгжэлтэдэ шэнэ үе нээбэ. Манай орон дотор коммунизмын үргэн далайсатайгаар байгуулагдажа байһан мүнөө үедэ ургажа ябаа залуушуулые коммунистическэ ёһоор, Эхэ орондоо ашатай туһатай, ажал хүдэлмэридэ үнэн зүрхэнһөө дуратай, шадамар бэрхэ, шэн габьяата хэрэгүүдые бүтээхээр хэзээдэ бэлэн байхаар хүмүүжүүлхэ гээшэ туйлай ехэ удхашанартай хэрэг болоно.

Совет хүнүүдые, илангаяа залуу үетэниие үнэн сэхээр, һайн һайханаар, моральна талаараа эрхим дээдэ шэнжэ шанартай, бэе махабадынгаа талаар элүүр энхэ, солбон шамбай, политическэ талаараа хатуужанхай байхаар хүмүүжүүлхэ тухай Коммунистическэ партиин, Советскэ правительствын айхабтар ехэ анхарал оролдолго саг үргэлжэ гаргажа байдагыень энэ хэмжээ-ябуулга дахинаа элеэр гэршэлэн харуулба.

Урдань хаанта засагай үедэ алишье талаараа, илангаяа арадай гэгээрэлэй талаар тон ехэ гээгдэлтэй, харанхы мунхаг, барга бүдүүлиг байдалтай байһан Бурят ороноймнай түүхын богонихон болзор соо түргэнөөр хүгжэжэ, түрүү советскэ автономно республикануудай нэгэн болоһон тухайнь хэлэнгүй байхын аргагүй. Энэмнай Коммунистическэ партиин сэсэн мэргэн ленинскэ национальна политикын хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлэгдэһэнэй аша үрэ ха юм. Ехэ багагүй, олон түмэн бухы арадууд тухайгаа Коммунистическэ партимнай эсэгэ ёһоной нимэ энэрхы анхарал оролдолго ходо гаргажа байна бшуу.

Республика доторнай арадай гэгээрэлэй түргэнөөр, үргэнөөр хүгжэжэ байһыень элишэлхын тулада нимэ жэшээ харуулая. 1958—1959 оной һуралсалай жэлдэ республика дотор хамтадаа 649 һургуули, тэрэ тоодо эхин—409, долоон жэлэй—124, дунда—113, интернат-һургуули—3 байһан аад, харин 1965 ондо хамтадаа 699 һургуули, тэрэ тоодо эхин—415, найман жэлэй—156, үйлэдбэриин һуралсалтай дунда—94, интернат-һургуули — 34 болотороо олошорхо байна. Тиихэдэ үнгэрэгшэ һуралсалай жэлдэ республикымнай һургуулинуудта 100,1 мянган залуушуул һураһан байгаа һаа, 1965 ондо 186,1 мянган залуушуул һураха болоно.

Шэнэ Хуулиин ёһоор, республика доторнай хаа хаанагүй бүгэдэ ниитын найман жэлэй уялгата һуралсал бэелүүлэгдэхэ болоно. 7 наһатайһаа эхилээд, 15—16 наһатай болоһон эдиршүүл уялгата ёһоор һургуулида ном үзэхэ зэргэтэй. Бүтэлэ ниитын найман жэлэй уялгата һуралсал хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлгэдэ гүрэнэй органуудһаа гадна, мүн ниитын эмхи зургаанууд, түрэлхид ехэ үүргэ дүүргэхэ байна. БурАССР-эй Верховно Соведэй баталан абаһан Хуули соо бага зэргын онсо илгаанууд бии. Тэдээн тухай тэмдэглэмээр байна. Урдань бурят эхин һургуулинуудта байһан бэлэдхэлэй классууд 1959/60 һуралсалай жэлһээ эхилжэ болюулагдаха болоо. Бэлэдхэлэй классые байлгаха гү, али болюулха гү гэһэн асуудал тухай хэблэлдэшье, зүблөөнүүд дээрэшье нилээд арсалдаанууд, хөөрэлдөөнүүд болоһон юм. Арадай гэгээрэлэй эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдэй, багшанарай дунда бэлэдхэлэй классые байлгаха гэдэг хүнүүдшье олохон байгаа. Саашадаа энээн тухайда арсалдаан, буляалдаан болохо ёһогүй. Бэлэдхэлэй класс өөрынгөө үүргые дүүргээ. Тэрэниие байлгаһанай хэрэг болёо. Энээнтэй дашарамдуулан, һуралсалай шанарые эрид һайжаруулха, багшанарайшье, һурагшадайшье урда хэзээ хэзээнэйхиһээ ехэ эрилтэ табиха шухала. Юундэб гэхэдэ, бурят һургуулинуудай һурагшадай нэгэн доро хэдэн хэлэ зэргэ үзэдэг хадань, һуралсалай час бүхэн ехэ ашагтай туһатайгаар хэрэглэгдэхэ болоно. Һуралсалай минута бүхэн һурагшада үнэтэй байха ёһотой.

Баһа нэгэ онсо илгаатай зүйл юуб гэхэдэ, манай һургуулинуудта һурагшад 4-дэхи класс хүрэтэр бурят хэлэн дээрэ ном үзөөд, саашадаа 5-дахи класһаа эхилжэ, бүхы предмедүүдые ород хэлэн дээрэ үзэхэ болоно. Энэ хадаа ехэ зүб шиидхэбэри. Ород хэлэн бурят зоной дунда хаа хаанагүй ехэ үргэнөөр дэлгэрэнхэй, бурят зондо тон ойлгосотой, хоёрдохи түрэлхи хэлэн болонхой бшуу. Бурят залуушуул ород хэлэн дээрэ ном үзэхэдөө урданшье ядалдадаггүй байгаа, мүнөөшье ядалданагүй, саашадаашье сохом ядалдахагүй байхань лабтай. Хуулиин ёһоор, энэ талаар түрэлхидтэ үргэн эрхэ олгогдонхой. Ямар хэлэн дээрэ ном заадаг һургуулида үхибүүдээ оруулхаяа түрэлхид өөһэдөө шиидхэхэ болоно.

Бурят залуушуул түрэлхи хэлэеэ мэдэхэ ёһотой юм бэзэ. Тиигэхэ мүртөө тэдэнэр ород хэлэ заатагүй эрхим һайнаар шудалха уялгатай. Энэмнай айхабтар ехэ удхашанартай хэрэг гээшэ. Ород хэлэ һайнаар шудалаад байбал, агууехэ ород арадтай, манай ороной бүхы бусад арадуудтай холбоо барисаагаа улам бүри бэхижүүлхэһээ гадна, социалистическэ лагериин оронуудай, мүн бүхы дэлхэйн оронуудай ажалшадтай холбоо барисаагаа үргэдхэхэ байнабди. Тиимэһээ бурят һургуулинуудта түрэлхи хэлэ эрхим һайнаар заахаһаа гадна, ород хэлэ эрхим һайнаар зааха гэһэн тон шухала зорилго багшанарай урда эрид шангаар табигдана. Ород, мүн бүхы бусад яһанай залуушуулай бурят хэлэ үзэхэдэншье болохо гэжэ Хуули соо сэхэ хэлэгдэнэ. Ямаршье хэлэ үзэхэдэ манайда хорюул үгы ха юм.

Энээнтэй дашарамдуулан, ородшье, бурядшье хэлэ заахада ехэ таатай зохид, эрхим шанартай учебнигүүдые, һуралсалай бүхы бусад хэрэгсэлнүүдые зохёожо, бүхы һургуулинуудые хүсэдөөр хангаха талаар республикын Гэгээрэлэй министерство, Бурядай номой хэблэл бодото хэмжээ абаха болоно.

«Ажабайдалтай һургуулиин холбоо барисаае бэхижүүлхэ, Бурядай АССР дотор арадай гэгээрэлэй хэрэгые саашадань хүгжөөхэ тухай» Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй баталан абаһан Хуулиие хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлхын тулада партиин райкомууд, аймгүйсэдкомууд, арадай гэгээрэлэй бүхы органууд, эхин парторганизацинууд шухала хэмжээнүүдые бэелүүлхэ, энэ хэрэгтэ түрүүшын алхам болгон һуралсалай шэнэ жэлые эрхим бэлэдхэлтэйгээр угтаха зорилготой.

Нүхэр К. Е. Ворошилов Грузида айлшалжа байна

ТБИЛИСИ, июлиин 21. (ТАСС). Мүнөөдэр нүхэр К. Е. Ворошилов Тбилиси городтой танилсаба. Һүүлээрнь нүхэр К. Е. Ворошилов Верхне-Самгорско уһалууриин системые хараба.

К. Е. Ворошилов Тбилисиһээ Грузиин хүдөө ажахын институдай Дигомскэдэхи һуралсалай-туршалгын ажахыда ошоһон байна. Эндэ практика гаража байһан студентнүүдтэй К. Е. Ворошилов хөөрэлдөө.

Хаанашье ерэхэдэнь нүхэр К. Е. Ворошиловые хүн зон ехэ баяр баясхалантайгаар угтана.

Эрдэмтэдые эльгээлсэжэ байха түсэб тухай хэлсээн СССР-эй Наукануудай академиин, США-гэй Наукануудай национальна академиин хоорондо баталагдаба

Москвада СССР-эй Наукануудай академиин, США-гэй Наукануудай национальна академиин делегацинуудай хоорондо хөөрэлдөөн болоо. Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай, Америкын Холбоото Штадуудай хоорондо соёл культурын, техникэ болон гэгээрэлэй талаар халан абалсаха тухай 1958 оной январиин 27-до баталан абтаһан хэлсээнэй ёһоор, эрдэмтэдые эльгээлсэжэ байха түсэб тухай асуудал эндэ хэлсэгдэһэн байна. СССР США хоёрой хоорондохи эрдэм гэгээрэлэй холбоо барисаае хүгжөөхэ хэрэгэй тон шухала байһаниие хоёр талаһаа гүнзэгыгөөр мэдэржэ байһан, хани барисаанай оршон байдалда хөөрэлдөөн үнгэрөө. Тиигэжэ делегацинууд хоёр академиин хоорондо 1959 — 1960 онуудай туршада эрдэмтэдые эльгээлсэжэ байха түсэб тухай хэлсээнэй проект зохёон табяа. Тиигээд 1959—1960 онуудай туршада эрдэмтэдые эльгээлсэжэ байха түсэб тухай хэлсээн баталагдаба. Хэлсээн дотор хараалагдаһанай ёһоор, элдэб олон мэргэжэлтэй эрдэмтэд богони болзороор, мүн үни удаанаар эльгээгдэжэ байха юм. СССР-эй Наукануудай академиин, США-гэй Наукануудай национальна академиин хоорондо эрдэмтэдые эльгээлсэхэ түсэб тухай хэлсээн хоёр таладаа аша туһатай ёһо гуримые эшэ баримтална. Энэ хэлсээн хадаа СССР-тэ үнгэргэгдэжэ байһан научно-шэнжэлэлгэнүүдээр Америкын эрдэмтэдэй һонирхожо байһаниие, тиихэдэ Америкын наукаар Совет ороной эрдэмтэдэй һонирхолые эшэ баримтална. Энэ хэлсээн бэелүүлгэ научна хүдэлмэриин дүй дүршэлөө халан абалсалгада, бэе бэедээ аша туһатай научна мэдээсэл абалсажа байхада, Совет ороной, Америкын эрдэмтэдэй хоорондохи научна харилсаае үргэдхэхэ хэрэгтэ ехэ удхашанартай байна.

СССР-эй Верховно сүүдэй пленум

СССР-эй Верховно сүүдэй ээлжээтэ пленум һаяхан болоо.

Хуулиин ёһоор хэһээхэ хэмжээнүүдые хэрэглэхэ асуудалаар сүүдүүдтэ заабари үгэһэн тогтоол пленум баталан абаа. Гүрэнэй органуудай мүнөө үедэ дүүргэдэг зарим үүргэнүүдые, тэрэ тоодо ниитын гурим, социалистическэ байгуулалтын гурим сахиха үүргэнүүдые олониитын организацинуудта удаа дараалуулан дамжуулан үгэхэ тухай КПСС-эй ээлжээтэбэшэ XXI съездын заабаринуудта үндэһэлэн пленум нимэ тогтоол гаргаһан байна.

Эрхэтэдэй, гэр бүлын, уголовно хэрэгүүдээр хуули ёһоной туһаламжа үзүүлхэ тухай хариин гүрэнүүдтэй баталагдаһан хэлсээнүүдые сүүдэй органуудай бэелүүлгэдэ хамаатай асуудалнуудаар пленум тогтоол гаргаа.

Эрхэтэдэй, уголовно хэрэгүүдээр СССР-эй Верховно сүүдэй түрүүлэгшын, СССР-эй генеральна прокуророй хэһэн буруушаалгануудые пленум хаража үзөө.

(ТАСС).

Советскэ Союзай партийно-правительственна делегациин, Польшын хүдэлмэришэнэй Нэгэдэмэл партиин хүтэлбэрилэгшэдэй хоорондохи хөөрэлдөөн

ВАРШАВА, июлиин 21. (ТАСС). Мүнөөдэр Польшын хүдэлмэришэнэй Нэгэдэмэл партиин ЦК-гэй байшан соо Польшодо айлшалжа байһан Советскэ Союзай партийно-правительственна делегациин, Польшын хүдэлмэришэнэй Нэгэдэмэл партиин хүтэлбэрилэгшэдэй хоорондо хөөрэлдөөн болоо.

Делегадууд хоёр орондо хабаатай хэдэ хэдэн асуудалнуудаар һанамжануудаа хэлсэһэн байна. Хөөрэлдөөн хани ёһоной оршон байдалда үнгэржэ, хоёр талаһаа нэгэн адли һаналтай байһаниинь тодорхойлогдоо.

Силос ехээр дарана

ИВОЛГА. Аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз 700 гектар сабшаланһаа 12 мянга гаран центнер үбһэ хуряаха түсэбтэй юм. Колхозой үбһэшэд сабшалангайнгаа гектар бүриһөө дунда зэргээр 13 центнер үбһэ хуряахын түлөө тэмсэнэ. Иимэ зорилготойгоор ажаллажа байһан үбһэшэд үдэр бүри хүдэлмэриингөө эршые түргэдхэнэ. Жэшээлхэдэ, Михаил Шунковой хүтэлбэрилдэг бригада хэдыхэн үдэр соо 100 гаран гектарай ногоо унагаагаад, ехэнхи хубииень тармажа бухалланхай. Тракторна агрегадаар үбһэ сабшадаг аха дүү Семен, Куприян Шунковтан үдэрэйнгөө даалгабариие ходо 1,5—2 дахин дүүргэнэ. Үбһэшэд бүдүүн тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэреэ богони болзорто дүүргэхэ зорилготой.

«3-я пятилетка» гэжэ колхоздо хээрын ногоогоор, мүн хабарай хара таряанай ногоон һолоомоор 300 гаран тонно силос дарагдаба. Коммунистическэ ажалай бригадын нэрэ зэргэдэ хүртэһэн колхозой залуу һаалишад силос даралгада ажаллана. Тэдэнэй ажалые колхозой һү һаалиин фермые даагша нүхэр Акулов хүтэлбэрилнэ.

Һаалишад һайн шанартай силос дарахын тула комбайнһаа хэршэгдээд гараһан ногоое дахин силосорезкээр хэршээд, нүхэн руугаа хэнэ.

В. Гумпылов.

Республикын колхоз, совхозуудта үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэриин ябаса тухай

1959 оной июлиин 20-ной мэдээн

Аймаг	Үбһэ сабшалга (гектараар)	Сабшагдаһан үбһэнэй һуриулагдэһэн, зөөгдэжэ абтаһаниинь (процентээр)	Силос даралга (тоннoор)	Набшаһата тэжээл бэлэдхэлгэ (тоннoор)
Байкало-Кударын	670	5,7	472	16
Баргажанай	3795	42,3	17	225
Баунтын	620	4,4	—	—
Бичурын	2920	36,9	2308	316
Зэдын	1135	52,6	3026	—
Яруунын	2948	7,5	1850	—
Заиграйн	1907	30,3	721	86
Закаменай	2097	21,1	69	2
Иволгын	1230	39,2	910	—
Кабанскын	1583	31,2	2106	156
Хэжэнгын	3350	8,8	1597	109
Кударын	152	—	4834	—
Курумканай	1825	46,6	—	20
Кяхтын	819	38,3	692	14
Мухаршэбэрэй	795	—	4725	182
Прибайкалиин	1344	26,6	749	23
Сэлэнгын	1565	43,2	211	5
Тарбагатайн	1209	42,3	2245	49
Ториин	543	—	1560	383
Түнхэнэй	2422	25,9	796	1065
Хориин	533	6,6	368	—
СОВХОЗУУД:				
Бичурын	536	39,7	332	—
Борьёогой	533	54,0	770	6
Иволгын	419	21,5	985	73
Кабанскыг	156	—	425	—
Кяхтын	942	43,5	665	54
Сэлэнгын	733	31,9	497	—
Хориин	606	—	1041	—
Яруунын	410	44;2	725	—
«Эрдэм»	878	33,5	1932	137

Кукурузаһаа юун абтажа болохоб?

Кукуруза — эдеэ хоолой, малай тэжээлэй ургамал. Гэбэшье тэрэ ургамал промышленностиин элдэб һалбаринуудта хэрэглэгдэдэг байна.

Кукурузын орооһон 60—65 процент крахмалтай, 11—14 процент белогтой, 4—8 процент тоһотой байдаг. Орооһонһоонь гурил, крупа, хлопья, консервэ гаргагдадаг байна. Гурил болон крупагаарнь эдеэ хоолой хэдэн арбаад янзын зүйл бэлдэгдэдэг гээшэ.

Кукурузын орооһон эдеэ хоолой промышленностьда үргэнөөр хэрэглэгдэдэг байна. Тэрээнһээ крахмал, спирт, патока, сахар, глюкоза, тоһон гаргагдана. Эдэ продуктнь кондитерска элдэб зүйл, колбаса, консервэ гаргалгада хэрэглэгдэдэг байха юм. Оороһониинь, мүн тэрэнэй үлэгдэл, эшэ набшань малда эдюулэгдэдэг.

Кукуруза — химическэ промышленностиин түүхэй эд болодог. Мүнөөнэй химическэ промышленность кукурузын эшэ, орооһоор спирт, ацетон болон бусад зүйлнүүдые бэлдэдэг байха юм. Тэрэнь саашадаа улам болбосоруулагдажа, эсэстээ хэмэл торгонһоо эхилээд, эм дом болон бусад хэдэн арбаад янзын зүйл болгогдодог байна.

Кукуруза мүн барилгын, саарһанай промышленностьда хэрэглэгдэнэ. Тэрэнэй эшэ, набшаар халхабша, хабтагай, хушалта, саарһа, саарһан хабтаһа хэдэг юм.

Кукурузаар эм хэдэг. Тоһониинь витаминтай байдаг. Буурсагайнь сасаг медицинэдэ хэрэглэгдэдэг.

Кукуруза ой модогүй газарта түлишэ болодог. Эшээрнь саһа тогтоохо халхабша хэхэдэ таарана. Үнэһэниинь эрхим үтэгжүүлгэ болодог. Набшаһаарнь элдэб олон гэрэй хэрэгсэл хэдэг байна.
Кукурузын эшэ, набша, буурсаг, орооһониинь хоёр зуугаад элдэб янзын хэрэгсэл, эдеэ хоолой зүйл болгогдодог гэжэ тодорхойлогдонхой.

(Географическа календарьһаа абтаба).

Республикын колхоз, совхозуудта кукуруза болон огородой эдеэнэй ургаса харууһалха хүдэлмэриин ябаса тухай

1959 оной июлиин 20-ной мэдээн

(Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)

Аймаг	Кукурузын ургасын ряд хоорондын элдүүрилгэ (нэгэ дахин хэгдэһэниинь)	Хартаабхын ургаса харууһалга	Огородой эдеэнэй ургаса харууһалга	Аймаг	Кукурузын ургасын ряд хоорондын элдүүрилгэ (нэгэ дахин хэгдэһэниинь)	Хартаабхын ургаса харууһалга	Огородой эдеэнэй ургаса харууһалга
Закаменай	100,0	77,7	82,6	Кударын	47,3	99,7	97,3
Хойто-Байгалай	100,0	81,4	100,0	Хориин	43,8	55,6	40,0
Сэлэнгын	99,4	36,0	85,5	Кяхтын	30,5	75,6	47,1
Бичурын	95,4	94,1	99,1	Тарбагатайн	23,7	22,0	19,7
Иволгын	94,2	84,6	71,0	Баунтын	—	57,1	25,0
Мухаршэбэрэй	91,3	97,7	72,4	Ахын	—	—	—
Ториин	91,0	97,6	100,0	СОВХОЗУУД:			
Зэдын	85,3	42,8	75,0	«Эрдэм»	100,6	100,0	100,0
Түнхэнэй	84,5	70,9	—	Кабанскын	100,6	60,0	75,0
Баргажанай	84,3	86,1	57,5	Борьёогой	100,1	96,4	100,0
Прибайкалиин	81,9	90,4	48,3	Бичурын	97,1	64,1	100,0
Кабанскын	79,3	100,0	66,2	Иволгын	80,6	100,0	100,6
Хэжэнгын	78,3	14,9	30,9	Сэлэнгын	75,7	17,2	100,0
Курумканай	75,7	62,8	37,5	Кяхтын	41,0	98,5	66,7
Байкало-Кударын	67,5	100,0	77,4	Хориин	38,5	100,0	40,0
Яруунын	54,8	53,2	42,6	Яруунын	—	100,0	100,0
Заиграйн	54,1	53,5	69,8				

ҮГЛӨӨГҮҮР КОЛХОЗДО. Н. Дамбаевай фото.

ГЕКТАРАЙ 400 ЦЕНТНЕР ХАРТААБХА ХУРЯАХАНЬ

Мүнөө Үнэгэтэй тосхоной хоёр тээгүүр үргэн ехэ таряалан хүхэрэн ногооржо, ургасаяа һалхи һэбшээндэ долгилуулан байдаг болонхой. Энэмнай Заиграйн аймагай Кировэй нэрэмжэтэ колхозойхидой оролдосото ажалаар ургуулагдаһан орооһо таряанай, кукурузын, наран сэсэг, элдэб огородой эдеэнэй, хартаабхын баян ургаса гээшэ.

Байгша ондо бараг һайн ургасын гараһанда баясаһан эндэхи колхознигууд хабарһаа хойшо оороһо таряанай болон бусад ургамал ногооной ургасые һайнаар харууһалхын түлөө ехэхэн оролдолго гаргаа юм.

Республика соогоо жэлһээ жэлдэ шахуу хартаабхын үндэр баян ургаса хуряадагаараа үнинэй суурхадаг огородшон Лукерья Прохоровна Шурыгинагай звеногойхид хартаабхынгаа ургаса харууһалха хүдэлмэри үргэн далайсатайгаар ябуулна. Эдэнэр энэ жэлдэ хамта 16 гектарта хартаабха квадратно-гнездовой аргаар таряа һэн. Тэрэнэйнь ургаса үргэлжэдөө һайнаар гаранхай.

—Манай звеногойхид хартаабхынгаа эшын бултайжа эхилэмсээр, тэрээнтэй гаралсаһан элдэб буртаг үбһэ, ногооень түүжэ хаяа һэмди. Удаань бүхы газартаа хартаабхын эшые тойруулаад шоройень зөөлэрүүлэн обоолообди. Энээнэй ашаар хартаабхамнай буртаг үбһэ, үрмэдэһэгүй сэбэр, ургасаншье жэгдэ һайн. Манай звеногойхид тарилга хэхэһээ урид хартаабхын газарай гектар бүриһөө 250 центнер ургаса хуряаха уялга абаа һэн. Теэд мүнөө өөһэдынгөө арга боломжые һайса тооложо үзөөд, га бүриһөө дунда зэргээр 350—400 центнер хартаабха хуряахаар шиидээбди,—гэжэ нүхэр Шурыгина хөөрэнэ.

Нээрээшье тус звеногойхидой хэлэһэн үгэдөө хүрэхэ байһандань лаб этигэхээр. Эдэнэр хартаабхаяа һайса нэгшээгдэһэн наг шэбхээр утэгжүүлээд, аммиагай уһаар нэмэлтэ тэжээл оруулаа. Мүн ургасынгаа ряд хоорондохиие үсөөхэн үдэр соо хоёр дахин элдүүрилжэ, шоройень обоолонхой. Хартаабхын ургаса харууһалха, ряд хоорондын элдүүрилгэ хэхэ, шоройень обоолхо хүдэлмэридэ ябахадаа звеногой гэшүүд нүхэд А. Устинова, Е. Думнова, А. Кравцова, Ф. Чебунина гэгшэд бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллана.

—Мүнөө жэлдэ эшэ бүхэнһөө ведро хартаабха абаад байбал, гектар бүриин 400 центнер ургаса сохом хуряахабди,—гэжэ звеногой гэшүүн нүхэр А. Спиридонова бултанай үмэнэһөө мэдүүлнэ.

М. Николаев.

Эмхитэйгээр ажаллана

Кударын «Дружба» колхоздо һүүлэй гурбан үдэрэй турша соо 563 тонно силос дарагдаба. Силос даралга дээрэ 300 шахуу колхознигууд, 8 автомашина, 60 мори унаа ажаллажа байна. Илангаяа колхозой 1-дэхи комплексно бригадада (бригадирнь Петр Ионович Протасов) силос дараха хүдэлмэри эмхитэйгээр ябуулагдана. Эндэ 100 гаран колхознигууд 3 автомашина, 30 мори унаагаар ажаллахадаа 300 гаран тонно силос богонихон болзор соо дараба.

Мүн силос дараха хүдэлмэри Куйбышевай, Ждановай нэрэмжэтэ колхозуудта һайнаар ябуулагдана. Нэрлэгдэһэн колхозуудта 400—500 тонно силос шанар һайнтайгаар дарагданхай.

С. Таханов.

Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй (табадахи зарлалай) II сесси

АЖАБАЙДАЛТАЙ ҺУРГУУЛИИН ХОЛБОО БАРИСААЕ БЭХИЖҮҮЛХЭ, БУРЯДАЙ АССР ДОТОР АРАДАЙ ГЭГЭЭРЭЛЭЙ ХЭРЭГЫЕ СААШАДАНЬ ХҮГЖӨӨХЭ ТУХАЙ

ХУУЛИ

Агуухэ Октябрьин Социалистическэ революци Советскэ Союзай бүхы арадуудые, тэрэ тоодо бурят арадые национальна болон социальна дарлалтаһаа хэтэ мүнхэдөө сүлөөлжэ, политическэ, экономическа болон соёл культурна хүгжэлтын үргэн зам тэрэнэй үмэнэ нээһэн байна.

Совет засагай жэлнүүдтэ Бурядай Автономно Советскэ Социалистическэ республика Коммунистическэ партиин, Советскэ правительствын хүтэлбэреэр, агуухэ ород арадай, мүн Советскэ Союзай бусад арадуудай аха дүүгэй ёһоной туһаламжын ашаар хүгжэнги промышленностьтай, олоһожоруулагдаһан томо хүдөө ажахытай, соёл культуратай индустриально-колхозно республика болоо.

Сэсэн мэргэн ленинскэ национальна политикын шууд бэелүүлэгдэһэнэй ашаар бурят арад түрэлхи хэлэн дээрэнь заадаг һургуулитай болонхой, бүгэдэниитын уялгата долоон жэлэй һуралсал бэелүүлэгдэнхэй. Мүнөө Бурят орондо юрэнхы һуралсалай 649 һургуули, 15 тусхай дунда, 2 дээдэ һургуули хүдэлнэ, эрдэм ухаан, литература болон искусство амжалтатайгаар хүгжөөгдэнэ, клубууд, Культурын байшангууд, улаан булангууд, культбаза, кино, театр, библиотекэнүүд олоор байгуулагдаа.

Советскэ Союзай үмэнэ шэнэ хүгжэлтын шухалын шухала шата —үргэн ехэ далайсатайгаар коммунизм байгуулха шата нээһэн КПСС-эй XXI съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүд экономико болон соёл культурые хүсэтэ ехээр саашадань дэбжээхэ һүр жабхаланта хараа зорилго манай ороной үмэнэ табяа. Мүн Бурядайшье АССР-эй долоон жэлэй түсэб соо үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые орьёлмо ехээр хүгжөөхэ, түхэл маягаараа национальна, удхаараа социалистическэ соёл культурые саашадань хүгжөөн дэбжээхэ гэжэ хараалагданхай.

Иимэ эрхэ байдалда ажалшадые, илангаяа ургажа ябаа залуу үетэниие коммунистическээр хүмүүжүүлхэ тухай асуудалнууд урданайхиһаа улам ехэ удхашанартай болобо. Коммунистическэ обществодо ажаһууха хүн алишье талаараа хүгжэнги байха, тэрэнэй оюун бодолойнь, зан абаринь онсо һайн байхатай хамта, бэе маха бадань мүн лэ шираг шамбай, элүүр энхэ байха ёһотой юм. Эдэ бүхы шэнжэ шанарые совет һургуули манай залуушуулда хүмүүжүүлхэ уялгатай.

Гэбэшье манай юрэнхы һуралсалай һургуулинууд, тусхай дунда, дээдэ һургуулинууд нилээд ехэ дутагдалнуудтай, коммунистическэ байгуулалтын эрилтэһээ гээгдэжэ байна. Тэдэ дутагдалнуудай эгээл ехэнь юун бэ гэхэдэ, һуралсал ажабайдалһаа таһаранги байна, һургуули дүүргэжэ гараһан хүнүүд бодото ажал хүдэлмэридэ мууса бэлэдхэгдэнхэй байдаг байна.

Арадай гэгээрэлэй гуримай хубилгагдахада, манай залуу үетэниие урданайхиһаа һайнаар хүмүүжүүлхэ эрхэ нүхэсэл олдохонь.

Ажабайдалда, олониитэдэ ашатай туһатай ажал хүдэлмэридэ һурагшадые бэлэдхэхэ, юрэнхы болон политехническэ һуралсалай хэмжээе саашадань дээшэлүүлхэ, эрдэм ухаанай үндэһэ һуури һайн мэдэхэ эрдэмтэй хүнүүдые бэлэдхэхэ гээшэ, социалистическэ обществын гол ёһонуудые гүнзэгы ехээр хүндэлдэг байхаар, коммунизмын үзэл бодолтойгоор залуушуулые хүмүүжүүлхэ гээшэ советскэ һургуулиин гол зорилгонь мүн.

«Ажабайдалтай һургуулиин холбоо барисаае бэхижүүлхэ тухай, РСФСР-тэ арадай һуралсалай хэрэгые саашадань хүгжөөхэ тухай» Хуулитай тааралдуулан, Бурядай Автономно Советскэ Социалистическэ Республикын Верховно Совет нигэжэ **ТОГТООНО**:

I БҮЛЭГ

ДУНДА ҺУРГУУЛИ ТУХАЙ

1 статья. 7-һоо 15—16 наһа хүрэтэр бүхы үхибүүдэй һураха, бэлэдхэлэй классгүй, бүгэдэниитын уялгата найман жэлэй һуралсал Бурядай АССР-тэ хаа хаанагүй бэелүүлжэ эхилхэ.

Бүгэдэниитын уялгата найман жэлэй һуралсал бэелүүлгэдэ гүрэнэй органууд, ниитын организацинуд болон бүхы түрэлхид гол анхаралаа хандуулха ёһотой. Юундэб гэхэдэ, энэнь гүрэн түрын удхашанартай шухалын шухала зорилго мүн болоно.

Найман жэлэй һургуули хадаа юрэнхы һуралсалай ажалай политехническэ хүсэд бэшэ дунда һургуули мүн. Энэ һургуули юрэнхы болон политехническэ эрдэмэй бата бэхи үндэһэ һуури һурагшадта олгохо, тэдэниие ажал хүдэлмэридэ дуратайгаар хүмүүжүүлхэ, олониитэдэ ашатай туһатай ажал-ябуулгада тэдэниие бэлэдхэхэ, үхибүүдые зан абариин, заншал гуримай талаар, мүн гоё һайханиие танин мэдэдэг байхаар хүмүүжүүлхэ, бэе махабадыень бэхижүүлхэ ёһотой.

Долоон жэлэй һургуулинуудые уялгата найман жэлэй һуралсалда һуралсалай 1959/60 онһоо эхилэн оруулха, энэ хэрэгые һуралсалай 1962/63 он хүрэтэр дүүргэхэ, тиихэдээ найман жэлэй һургуулинуудые удаа дараалан улам томодхохо.

Багахан һуурин газарнуудта I—IV классуудтай эхин һургуулинуудые хуушан зандань байлгаха. Тэдэниие дүүргэһэн үхибүүд ойрын һургуулиин V класста оруулагдаха ёһотой.

2 статья. Бүгэдэниитын уялгата найман жэлэй һуралсалые бэелүүлхэ хэрэг Бурядай АССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ, ажалшадай депутадуудай аймагай, городской, районно, поселково, сомоной, сельскэ гүйсэдхэхы комитедүүдтэ даалгаха.

Бүгэдэниитын уялгата найман жэлэй һуралсал бэелүүлхын тулада:

а) һургуулиһаа 4 километрһээ саана газарта һуудаг һурагшадай байха интернадуудые байгуулха гү, али тэдэ һурагшадые саг үргэлжэ һургуулидань абаашажа, тэндэһээнь асаржа байха хэрэг эмхидхэхэ;

б) хүдөө нютагуудташье, городуудташье һурагшадта һунаагдаһан үдэрэй группануудые эмхидхэхэ;

в) һургуулинуудые байлгахада гарадаг гаргашын нэгэ процентһээ бага бэшэ хэмжээнэй мүнгэ бюджедэй зөөриһөө абажа, тэрэшэлэн колхозууд, кооперативна организацинууд болон профсоюзуудай зөөри хабаадуулан, юумээр дуталдадаг үхибүүдтэ туһаламжа үзүүлжэ байхын тулада һургуулинуудта всеобучын фонд байгуулха (түлөөһэгүй эдеэгээр, хубсаһа хунараар, гуталаар, учебнигүүд болон бусад хэрэгсэлнүүдээр тэдэ үхибүүдые хангаха).

3 статья. Үхибүүдээ һургуулида ябуулдаггүй түрэлхид гү, али түрэлхидэй орондо байһан хүнүүд Бурядай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолоор, ажалшадай депутадуудай аймагай болон городской Соведүүдэй гүйсэдхэхы комитедүүдэй тусхай шиидхэбэринүүдээр тогтоогдоһон гуримай ёһоор административна харюусалгада хабаадуулагдаха гэжэ тогтоохо.

Бурядай АССР-эй статистическэ управлени болон нютагуудтахи тэрэнэй органууд һургуулиин наһанай үхибүүдэй тоо бүридхэлые һайжаруулха ёһотой.

4 статья. Гүйсэд дунда һургуулитай болгодог иимэ гол түхэлэй һургуулинууд Бурядай АССР-тэ байха гэжэ тогтоохо:

а) гурбан жэл һураха болзортой юрэнхы һуралсалай үдэшын (халаанай) дунда һургуулинууд. Найман жэлэй һургуули дүүргээд, арадай ажахын һалбаринуудай нэгэндэ хүдэлжэ байһан хүнүүд эдэ һургуулинуудта орожо, дунда эрдэмтэй болоно, мэргэжэлээ саашадань дээшэлүүлнэ; долоон жэлэй һургуули дүүргээгүй аад, хүдэлжэ байһан залуушуулай һурахын тулада эдэ һургуулинуудай нэгэ хэды саг соо гурбадахиһаа эхилээд бүхы классуудтай байхадань болохо; юрэнхы һуралсалай үдэшын (халаанай) дунда һургуулида һураха һурагшадай үсөөн дээрэһээ тэрэнэй бэеэ даагаад амяараа байжа шадахагүй байгаа һаань, үйлэдбэриин һуралсалтай юрэнхы һуралсалай ажалай политехническэ дунда һургуулинуудай дэргэдэ хүдэлжэ байһан залуушуулай һураха тус тус классуудые байгуулха;

б) үйлэдбэриин һуралсалтай юрэнхы һуралсалай ажалай политехническэ дунда һургуулинууд. Найман жэлэй һургуули дүүргэгшэд эдэ һургуулинуудта орожо, гурбан жэлэй туршада һурахадаа, дунда һургуулитай болохо, мүн арадай ажахын гү, али соёл культурын ямар нэгэн һалбаридань ажаллахын тулада тусхай мэргэжэлээр бэлэдхэгдэхэ байна; дунда һургуулинууд найман жэлэй һургуулиһаа амяараашье, мүн тэрээнтэй хамташье эмхидхэгдэжэ болохо юм;

в) техникумүүд болон бусад тусхай дунда һургуулинууд. Найман жэлэй һургуули дүүргэгшэд эдэ һургуулинуудта орожо, юрэнхы дунда ба юрэнхы тусхай дунда эрдэмтэй болоод гараха байна.

Гадна хүгжэмэй, хатар танцын, уран зурагай талаар онсо бэлигтэй үхибүүдэй һураха тусхай һургуулинууд саашадаа хүгжөөгдэхэ ёһотой.

5 статья. Үхибүүдые хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ обществын үүргэ дээшэлүүлхын, айл бүлэнүүдтэ туһаламжа үзүүлхын тулада, олониитэдэ ашатай туһатай ажалые һуралсалтай холбохо эгээл эрхим һайн арга олохын тулада интернат-һургуулинуудые али болохоор олошоруулха. Интернат-һургуулинууд найман жэлэй һургуулинуудтай гү, али үйлэдбэриин һуралсалтай юрэнхы һуралсалай ажалай политехническэ дунда һургуулинуудтай адляар эмхидхэгдэнэ.

6 статья. Мүнөө бии байһан арбан жэлэй һургуулинуудые (тэдэнэй ахалагша классуудые) городой болон хүдөөгэй элдэб түхэлэй юрэнхы һуралсалай һургуулинууд болгон хубилгаха. Хэрэгтэй болоо һаань, эдэ һургуулинуудай дэргэдэ заочно отделенинүүдые байгуулхада болохо.

Элдэб түхэлэй гүйсэд дунда һургуулинуудые һуралсалай 1959/60 онһоо хойшо эмхидхэжэ эхилээд, энэ хүдэлмэриие табан жэлэй туршада дүүргэхэ.

Республикын һургуулинуудай 8—10 классуудта һуража байһан һурагшадта мүнөө бии байһан һуралсалай түсэб, программануудай ёһоор дунда һургуули дүүргэхэ арга олгохо, тиигэхэтээ хамта ажал хүдэлмэридэ тэдэниие бэлэдхэхэ хэрэг һайжаруулха.

Һургуулиин һуралсалай шэнэ гуримда орохо түсэб зохёохые Бурядай АССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ даалгаха.

7 статья. Бурядай АССР-эй Министрнүүдэй Совет, Бурядай экономическа захиргаанай районой арадай ажахын Совет, предприяти, барилга, совхоз, заһабарилгын-техническэ станцинуудай болон эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд хүдэлжэ байһан залуушуулые дунда һургуулитай болгохын тула тэдэниие али болохоор урмашуулха, дэмжэхэ ёһотой; һургууляа дүүргэхэ ёһотой залуушуулые һургуулида оруулха түсэб табиха; амжалтатай һайнаар һуража, үйлэдбэриин даалгабариие дүүргэжэ ябаһан залуу хүдэлмэришэдэй ажалдаа дэбжэхэ ябадалдань туһалжа байха; һуралсалай-хүмүүжүүлгын хүдэлмэри һайжаруулхадань, илангаяа һуража байгаа залуушуулые тусхай мэргэжэлдэ һургаха хэрэгтэнь һургуулинуудай багшанарта туһаламжа үзүүлхэ; һуралсалай жэлэй ябажа байхада, һурагшадые занятиһаань таһалжа, ажалда ябуулхагүй; каникулай үедэ хүдэлжэ байһан газарһаань һурагшадые ээлжээтэ амаралтада табиха, мүн шалгалтаяа барихаяа ошоходонь түлөөһэтэй амаралта үгэхэ.

Хүдэлжэ байхынгаа хажуугаар һуралсаха арга колхозой залуушуулда олгохыень колхозуудта дурадхаха.

8 статья. Үйлэдбэриин һуралсалтай дунда һургуулинуудай һурагшадай үйлэдбэриин һуралсалые, олониитэдэ ашатай туһатай ажалыень ойрын предприятинуудай һуралсалай болон үйлэдбэриин цехүүдтэ, колхоз, совхозуудай һурагшанарай бригаданuудта, һуралсалай ажахынуудта, һургуулиин болон һургуули хоорондын һуралсалай-үйлэдбэриин мастерскойнуудта эмхидхэхэ.

Үйлэдбэриин һуралсалтай юрэнхы һуралсалай ажалай политехническэ дунда һургуулинуудай һурагшадые ямар мэргэжэлнүүдтэ һургахаб гэжэ Бурядай АССР-эй Министрнүүдэй Совет, ажалшадай депутадуудай аймагай болон городской Соведүүдэй гүйсэдхэхы комитедүүд тодорхойлхо ёһотой. Энэ хэрэг тодорхойлходоо, тэдэнэр үйлэдбэриин ямар база бииб, арадай ажахыда ямар мэргэжэлэй хүдэлмэришэд хэрэгтэйб гэжэ хараадаа абаха ёһотой. Мүн үхибүүдэй һураха мэргэжэлнүүдые тодорхойлходоо, городой болон хүдөөгэй һургуулинуудай хүдэлмэриин онсо өөрэ зүйлые, басагадай хүдэлмэриин онсо өөрэ зүйлые хараада абаха.

Бурядай АССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ, Бурядай экономическа захиргаанай районой арадай ажахын Соведтэ, Бурядай АССР-эй министерствонуудта болон зургаануудта иимэ юумэ хэхыень даалгаха:

а) промышленна предприятинуудта, барилгануудта, совхозуудта, заһабарилгын-техническэ станцинуудта һурагшадай үйлэдбэриин һуралсал бэелүүлхэ хүдэлмэриин һууринуудые оложо үгэхэ предприятинуудта һуралсалай цехүүдые байгуулха, тэрэшэлэн аюулгүй байдалда ажаллаха тухай дүрим баримталан, һургуулинуудай болон һургуули хоорондын һуралсалай-үйлэдбэриин мастерскойнуудые байгуулха;

б) һурагшадай үйлэдбэриин һуралсал бэелүүлхын тулада инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдые, хүдөө ажахын мэргэжэлтэдые болон мэргэжэлтэй хүдэлмэришэдые гаргажа үгэхэ.

9 статья. Колхозой һурагшанарай бригадануудта, һуралсалай—туршалгын ажахынуудта болон колхозой бригадануудта һурагшадай үйлэдбэриин һуралсал эмхидхэхыень, олоһон ажалта үдэртэнь түлөөһэ үгэхыень, мүн шухала хэрэгтэй техникэ гаргажа үгэдэг байхыень колхозуудта дурадхаха. Һурагшадай үйлэдбэриин һуралсал бэелүүлхын тулада мал ажалай мэргэжэлтэдые, агрономууд болон техникүүдые гаргажа үгэхэ.

10 статья. Республикын арадай гэгээрэлэй болон элүүрые хамгаалгын органууд найман жэлэй болон үйлэдбэриин һуралсалтай юрэнхы һуралсалай ажалай политехническэ дунда һургуулинуудта һурагшадай ажаллаха, амарха гуримые наринаар хинан хаража байха, предприяти, барилга, совхозуудта, заһабарилгын-техническэ станцинуудта, һургуулиин болон һургуули хоорондын һуралсалай—үйлэдбэриин мастерскойнуудта, мүн колхозуудта үхибүүдэй аюулгүй байдалда ажаллахынь хойноһоо хинан хараха, һурагшадай элүүрые хамгаалха тушаа шухала хэмжээнүүдые абаха уялгатай.

11 статья. Бурядай АССР-эй һургуулинуудта һурагшадые дүрбэдэхи класс хүрэтэр түрэлхи хэлэн дээрэнь һургаха. Ямар хэлэн дээрэ һургадаг һургуулида үхибүүдээ үгэхэб гэжэ түрэлхид өөһэдөө шиидхэхэ эрхэтэй.

Бурят хэлэн дээрэ һургадаг һургуулинуудта һурагшадай дуратай байгаа һаань ород хэлэ зааха. Мүн тэрэшэлэн ород һургуулинуудта һурагшадай дуратай һаань, бурят хэлэ зааха.

Ород хэлэн хадаа бурят арадай хоёрдохи түрэлхи хэлэниинь болонхой. Бурят һургуулида ород хэлэ үзэлгэ онсо ехэ удхашанартай, юундэб гэхэдэ, энэ хэлэнэй ашаар элдэб үндэһэ яһатан хоорондоо харилсаха дүүрэн аргатай, мүн энэ хэлэн хадаа арадуудай хани барисаа улам бэхижүүлхэ, ородой болон дэлхэйн соёл культуратай танилсаха хүсэтэ зэбсэг болоно. Эдэ бүгэдые хараада абан, республикын юрэнхы һуралсалай бүхы һургуулинуудта ород хэлэ үзэлгые саашадань һайжаруулха тушаа шухала хэмжээ абахые, мүн найман жэлэй бурят һургуулиин бүхы классуудта үзэхэ ород хэлэнэй ба литературна уншалгын шэнэ учебнигүүдые, тэрэшэлэн ород хэлэ заадаг багшанарай хэрэглэхэ методическа туһаламжануудые ойрын хоёр-гурбан жэлэй туршада хэблэн гаргахыень номой хэблэлэй түсэбтэ хараалха гэжэ Бурядай АССР-эй Гэгээрэлэй министерстводэ даалгаха.

12 статья. Һургуули хадаа һурагшадые эрдэм ухаанда, ажал хүдэлмэридэ дуратайгаар, ажалша хүнүүдые хүндэлдэгөөр хүмүүжүүлхэ, һурагшадта коммунистическэ үзэл бодол бүрилдүүлхэ, Эхэ ороңдоо, арад зондоо хизаарлашагүй үнэн сэхэ байхаар, пролетарска интернационализмын үзэл бодолтойгоор тэдэниие хүмүүжүүлхэ ёһотой. Тиимэһээ һургуулида ябуулагдадаг хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие нилээд һайжаруулха шухала гэжэ мэдэрхэ.

Һургуулидаа, гэр бүлэдөө, үйлсэдэ, олониитын газарнуудта бэеэ гуримтай һайнаар абажа ябаха дадал һурагшадта олгохо талаар ябуулдаг хүдэлмэреэ багшанар, һургуулиһаа гадуурхи эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд, түрэлхид болон ниитын организацинууд шангадхаха ёһотой. Энэ зорилго бэелүүлхын тулада үргэн олониитэ зоной дунда үхибүүдые яажа хүмүүжүүлхэ тухай номнол нилээд шангадхаха, үхибүүдые зүбөөр хүмүүжүүлһэнэй түлөө обществын үмэнэ түрэлхидэй, бүхы хүнүүдэй харюусалгые дээшэлүүлхэ.

13 статья. Һургуулинуудай һуралсалай-материальна база бэхижүүлхэ талаар, бүхы түхэлэй һургуули, интернат, мастерскойнуудай байшангуудые олоор бариха, тиигэжэ хэдэн халаан соо ном үзэхэ ябадалые ойрын жэлнүүдтэ усадхаха талаар хэмжээнүүдые зохёожо баталхыень Бурядай АССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ, ажалшадай депутадуудай аймагай, городской Соведүүдэй гүйсэдкомуудта даалгаха.

Һургуулиин байшангуудай, һуралсалай-үйлэдбэриин мастерскойнуудай, хамтын байрануудай, шубуудай байрануудай, спортзалнуудай, илангаяа интернат-һургуулинуудай барилгада үргэнөөр хабаадахыень колхозуудта дурадхаха.

II БҮЛЭГ

ПРОФЕССИОНАЛЬНО-ТЕХНИЧЕСКЭ ҺУРАЛСАЛ ТУХАЙ

14 статья. Бурядай АССР-эй арадай ажахын бүхы һалбаринуудта техникын улам ехээр нэбтэрүүлэгдэхэ байһан дээрэһээ хүдэлмэришэдэй мэргэжэл улам дээшэлүүлхэ гэһэн эрилтэ табигдана. Тиимэһээ залуушуулай профессионально-техническэ һуралсал шухала удхашанартай хэрэг болоно.

Арадай ажахын бүхы һалбаринуудта ажаллаха, культурна, техникэ һайн мэдэхэ, идейнэ талаар хүмүүжэнги, промышленна болон хүдөө ажахын үйлэдбэриин мэргэжэлтэй хүдэлмэришэдые түсэбэй ёһоор, эмхи гуримтайгаар бэлэдхэхэ гээшэ профессиональна һуралсалай зорилго мүн.

15 статья. Найман жэлэй һургуули дүүргээд, ажалда ороһон залуушуулай профессионально-техническэ һуралсал бэелүүлхын тулада Бурядай АССР-тэ үдэрэй болон үдэшын городой, мүн хүдөөгэй профессионально-техническэ училищинуудые байгуулха.

1959—1963 онуудай туршада фабрично-заводской һуралсалай һургуулинуудые, түмэр замай, горнопромышленна, техническэ училищинуудые, мүн барилгын училищинуудые болон ажалай резервын, хүдөө ажахын механизациин училищинуудые, Бурядай экономическа захиргаанай районой арадай ажахын Соведэй болон Хүдөө ажахын министерствын бусад профессиональна һургуулинуудые нэгэ жэлһээ гурбан жэл хүрэтэр һуралсалай болзортой үдэрэй болон үдэшын городой профессионально-техническэ училищинууд болгон, тэрэшэлэн мэргэжэлэй орёо бэрхэһээ дулдыдуулан, нэгэһээ хоёр жэлэй болзортой хүдөөгэй профессиональна техническэ училищинууд болгон хубилгаха.

16 статья. Профессионально-техническэ училищинуудые үйлэдбэриин тус тус һалбаринуудтай тааралдуулан мэргэжүүлхэ, мүн һуралсалай-хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ябуулхадаа залуушуулые үйлэдбэриин ажалда саг үргэлжэ эдэбхитэйгээр хабаадуулха, предприяти, барилга, совхоз болон колхозуудтай нягта холбоотой байха, мүнөө үеын техникэ, ажалай түрүү арга методүүдые һурагшадай шудалха ябадал хангаха.

Городой профессионально-техническэ училищинууд республикын предприятинуудта хүдэлхэ мэргэжэлтэй хүдэлмэришэдые бэлэдхэнэ.

Хүдөөгэй профессионально-техническэ училищинууд механизаторнууд, барилгашад болон үйлэдбэриин бусад кадрнуудые бэлэдхэжэ, заһабарилгын-техническэ станцинуудай, совхоз, колхозуудай, хүдөө ажахын үйлэдбэриин бусад предприятинуудай база дээрэ хүдэлнэ.

17 статья. Городой болон хүдөөгэй профессионально-техническэ училищинуудые мүнөө үеын түхеэрэлгээр, материал болон зэр зэбсэгээр, һуралсалай мастерскойнуудта бүтээгдэхэ захилнуудаар хангахыень, тэрэшэлэн үйлэдбэриин практика һурагшадай гарахын тулада үйлэдбэридэ тэдэнэй хүдэлхэ түлөөһэтэй хүдэлмэриин һууринуудаар хангахыень Бурядай АССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ, Бурядай экономическа захиргаанай районой арадай ажахын Соведтэ, министерствонүүдтэ, зургаануудта, предприятинуудта, совхозуудта, республикын эмхи зургаанууд болон организацинуудта даалгаха.

18 статья. Профессионально-техническэ училищинуудай гаргадаг гаргашаяа саашадаа зарим тэды харюулжа байхынь тулада, мүн «Ажабайдалтай һургуулиин холбоо барисаае бэхижүүлхэ, РСФСР-тэ арадай гэгээрэлэй хэрэгые саашадань хүгжөөхэ тухай» Хуулитай тааралдуулан һуралсалай-үйлэдбэриин мастерскойнуудай, һуралсалай-туршалгын ажахынуудай ажал хүдэлмэриһөө, тэрэшэлэн базава предприятинууд болон ажахынуудта үйлэдбэриин захилнуудые дүүргэжэ олдодог олзо доходые улам дээшэлүүлэн ехэ болгохо тушаа тусхай хэмжээнүүдые шууд бэелүүлхэ шухала.

Колхозой залуушуулые профессионально-техническэ училищинуудта һургаха хэрэгтэ мүнгэ зөөри гаргаха тухай асуудал хаража үзэхыень колхозуудта дурадхаха.

III БҮЛЭГ

ТУСХАЙ ДУНДА БА ДЭЭДЭ ЭРДЭМ ТУХАЙ

19 статья. РСФСР-эй Верховно Соведэй баталан абаһан Хуулитай тааралдуулан, республика дотор тусхай дунда эрдэм саашадань хүгжөөхэ хэмжээ-ябуулгануудые зохёожо, бэелүүлхыень Бурядай АССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ, Бурядай экономическа захиргаанай районой арадай ажахын Соведтэ даалгаха. Тиихэдээ тэдэнэр иимэ зүйлнүүдые хараадаа абаха ёһотой:

а) тусхай дунда һургуулинуудые гуримшуулха, тэрэшэлэн ямар мэргэжэлэй хүдэлмэришэдэй дуталдадагые хараада абан, һургуулинуудые үйлэдбэридэ дүтэлүүлхэ;

б) тусхай дунда эрдэмтэй мэргэжэлтэдые бэлэдхэхэ гол арга зам мүн туладань заочно болон үдэшын һуралсалые үргэдхэжэ һайжаруулха; заочно, үдэшын техникумүүдэй материально-техническэ базые бэхижүүлхэ; мэргэжэлтэй һайн багшанартай, зохихо һуралсалай-материальна базатай стационарна һургуулинуудай дэргэдэ заочно болон үдэшын отделенинүүдые эмхидхэхэ;

в) тусхай дунда һургуулинуудай һурагшадай ажалһаа таһарангүйгөөр һуралсажа байха үедэнь тэдэнэй хүдэлхэ хүдэлмэриин һууринуудые предприяти, барилга болон эмхи зургаанууд дээрэ олгожо үгэхэ, тэрэшэлэн һуралсалай болон үйлэдбэриин практика гарахыень һууринуудые гаргажа үгэхэ.

Статья 20. Республикын дээдэ һургуулинуудта һуралсал-хүмүүжүүлгын болон научна хүдэлмэриие саашадань һайжаруулхын тулада промышленна болон хүдөө ажахын үйлэдбэритэй, һургуулинууд болон гэгээрэлэй ондоошье эмхи зургаануудтай тэдэнэй холбоо барисаанень бүри һайжаруулха; студентнэрэй үйлэдбэриин болон багшалха дүршэл практикые һайжаруулха.

Бурядай экономическа захиргаанай районой арадай ажахын Совет, Бурядай АССР-эй министерствонүүд, организаци, предприяти болон эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд дээдэ һургуулиин студентнэрэй үйлэдбэри дээрэ һуралсаха болоходонь тэдээндэ тусхай түлөөһэтэйгөөр хүдэлхэ газар болон техническэ мэргэжэлэй тусхай тушаал олгуулха, студентнэрые гэр байраар, хүдэлмэриин хубсаһаар хангаха.

**

Энэ Хуулиһаа дулдыдан гараһан хэмжээ-ябуулгануудые Соведүүдэй сессиин үзэмжэдэ табихыень ажалшадай депутадуудай аймагай, городской Соведүүдэй гүйсэдхэхы комитедүүдтэ даалгаха. Тэдэ хэмжээ-ябуулганууд хадаа ажабайдалтай һургуулиин холбоо барисаа бэхижүүлхэ, үхибүүдэй бүгэдэниитын найман жэлэй уялгата һуралсалые бэелүүлхэ, арадай гэгээрэлые саашадань хүгжөөхэ ябадалые хангаха ёһотой.

Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ
Д. ЦЫРЕМПИЛОН.

Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь
Ч. ДОРЖИЕВ.

Улан-Удэ, Соведүүдэй байшан.
1959 оной июлиин 18.

ДАНИИН, ШВЕЦИИН, НОРВЕГИИН ПРАВИТЕЛЬСТВОНУУДТА СОВЕТСКЭ ПРАВИТЕЛЬСТВЫН ЭЛЬГЭЭҺЭН БЭШЭГҮҮД

Дани, Швеци, Норвегидэ СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущевой айлшаар ошохо болзорые хойшолуулха гэһэн шиидхэбэри Советскэ правительство абаһан байна.

Энэ шиидхэбэри тухай Москвада байдаг Даниин, Швециин, Норвегиин посольствонуудта Советскэ правительствын июлиин 19-дэ эльгээһэн бэшэг соо мэдээсэгдэнэ.

Н. С. Хрущевой айлшаар ошохо гэһэнтэй дашарамдуулан Дани, Швеци, Норвегидэ хэдэ хэдэн организаци болон газетэнүүд СССР-тэ харша ябуулга эдэбхитэйгээр хэдэг болоһон тухай энэ бэшэгүүд дотор хэлэгдэнэ. Гүрэнэй үмэнэһөө иимэ айлшаар ошолгодо Дани, Швеци, Норвегидэ таарамжагүй байдал зорюута байгуулагдана гэжэ эдэ баримтанууд гэршэлнэ.

Ерээдүй сагта гэхэ гү, али нэгэ жэлэй үнгэрөөдшье байхада, Скандинавын оронуудта айлшалха һайн, таарамжатай сагай болоходонь энэ асуудалые дахин хаража үзэхэдэ болохо аабза гэжэ Советскэ правительство найдана.

Советскэ правительствын бэшэг тэрэшэлэн Москвада байдаг Финляндиин посольстводо июлиин 20-до дамжуулан үгтөө. Скандинавын оронуудта Н. С. Хрущевой айлшалха болзорые иимэ байдалай тохёолдоһон ушарһаа хойшолуулагдаһан дээрэһээ боложо, Советскэ правительство Финляндиин правительствын уряае мүнөө үедэ хүлеэн абажа шадахагүй байна гэжэ тэрэ бэшэг соонь хэлэгдэнэ.

(ТАСС).

Республикын предприятинуудаар

Зориhондоо хүрэhэн бригада

аводой моторно цех. рүүшын халаанай хүмэри түлэг дундаа, эб станок, түхеэрэлгэдэй нээрээн таhалдай. Хүн бүхэн сүлөө- хүдэлмэрилжэ, халаанайн- нормые дүүргэхые орол- хэбэртэй. Саагуур зэргэл- станогуудай нэгэндэ хэ- хүн сугларанхай, нэгэнэйн- хүдэлхые ажаглан хара- байба. Тэдэнэй шэг шарайгаар айлхада ямар нэгэн шэнэ арга эдбэридөө нэбтэрүүлжэ байба . Хори гаража ябаhан ехэ нюдэ- согтой дорюун хүбүүн тойрожо гшадтаа үгэ хэлэжэ байжа ха- лна.

ндэ хэгдэжэ байhан юумые тол- жо байhан хүбүүн, коммунистическэ ажалай бригадые хүтэл- лдэг Юрий Филиппов байба.

— Манай бригада ехэнхидээ «3-204» маркын автомашинын гатель хабсаргадаг юм. Бидэнэр мунистическэ ажалай бригадын э зэргэдэ хүртэhэн хадаа нэгэ шэнгеэр ажаллахые, бултангаа зорилго дүүргэхые оролдо- бди. Өөр өөрынгөө урдахиие ха- д ябаха хуушанай гурим мар- хайбди. Бригадынгаа али нэгэ үүнэй ямар нэгэн шалтагаанаар байгаа hаань, тэрэмнай үгы, момнай дүүрээгүй гэгдэдэггүй. эл ажалнай заатагүй дүүргэгдэ- hотой, — гэжэ нүхэр Филиппов рэбэ.

Нүхэр Филиппов заводто оройдоо бадахи жэлээ хүдэлмэрилжэ на. Бригадань 5 хүнhөө бүри- хэй. Нёдондо декабрь hарада нэй бригадада коммунистичеажалай нэрэ зэргэ олгогдоhон . Тус бригадынхид энэ хүндэтэй э зэргэдэ хүртэхынгөө урда шэн нгто ажалай үльгэр жэшээ ха- лхын, хүдэлмэриингөө газарые нтэй байлгахын, мүнгэн зөөри алхын, продукциин өөрынь үнэ даруулхын түлөө шангаар тэм- эн байна.

ригадын гэшүүд ажалай журам нгаар сахижа, ехэ эбтэйгээр хү- мэрилөө. Тэдэнэр бэе бэедээ ту- алсажа, нэгэнэйнгээ үгыдэнь тэ- эйнгээ хэхэ ажалые сугтаа бү- тээжэ, ажалайнгаа бүтээсые эрид дээшэлүүлжэ шадаа. Кино, театрта хамтадаа ошодог, уран hайханай литература уншажа, зүбшэн хэлсэдэг, шадабари мэргэжэлээ дээшэлүүлдэг болоо.

Юрий Филипповэй бригада заводойнгоо уралан нарижуулагшадай ажалда эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг байна. Эдэнэр байгша жэлдэ уралан нарижуулгын гурбан дурадхал оруулба. Эдэ дурадхалынь үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэжэ, ажал ехэтэй хүдэлмэри хүнгэдхэхэ, шанарыень hайжаруулха арга олгоо. Тэдэнэр коммунистическэ ажалай бригадын нэрэ зэргэдэ хүртэхэhөө урид hара соо 20—25 мотор заhабарилдаг hэн. Мүнөө тус бригадынхид долоон жэлэй түсэбые болзорhоонь урид дүүргэхын түлөө тэмсэлдэ эдэбхитэйгээр хабаадалсан, hарын туршада 40 мотор заhабарилна.

Бригадын гэшүүдые гансахан лэ ажалдаа амжалтатайгаар хүдэлмэрилнэ гэхэдэ буруу. Эдэнэр өөhэдынгөө шадабари мэргэжэлые дээшэлүүлхые, сэбэр сэхээр ажаhуухые оролдоно. Нүхэр Филиппов Ленинградай технологическа институтда hуралсахаяа бэлэдхэжэ байна. Бригадын гэшүүд: Н. Демин хүдөө ажахын техникумдэ hурана, Налетов—үдэшын дунда hургуулида, нүгөө хоёрынь лесотехническэ техникумдэ hурадаг юм. Гадна барандаа ниитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана.

Партиин Центральна Комитедэй июниин Пленумэй шиидхэбэритэй, Хандалгатай танилсаhанай hүүлээр, коммунистическэ ажалай энэ бригадын гэшүүд ехэ оролдосотойгоор ажаллажа, долоон жэлэйнгээ даалгабарита түсэбые 6 жэлдэ дүүргэхэ гэжэ шиидэнхэй. Мүнөө эдэнэр үдэр бүриингөө даалгабариие 200 процентhээ доошо бэшээр дүүргэнэ.

К. Халтанов.

Зураг дээрэ: (баруун гарhаа) коммунистическэ ажалай бригадые хүтэлбэрилэгшэ Ю. Филиппов, бригадын гэшүүд Н. Демин, Е. Янтыров гэгшэд ажаллажа байна.

З. Веснинагай фото.

«Механлит» завод.

Кран жолоодогшо

Улан-Удын Ленинэй орденто 3-тэй паровозо-механическа тэ Анна Васильевна Коптева ар- д жэл соо кран жолоодогшоор аллана. Нүхэр Коптева арбан эй туршада өөрынгөө ажалые к мэдэдэг болонхой. Энэ үе соо на Васильевна техническэ мэргэ- тээ дээшэлүүлhэн байна. Дүй шэлтэй болоhон энэ нүхэр ваго- , паровозой ехэ ехэ детальнуу- хэрэгтэй станогтонь саг соонь шаад лэ байдаг. Кран жолоо- шын ажал ехэ харюусалгатай. лоодогшо нэгэшье юумэ дайруу- гүйгөөр кранаа хүдэлгэхэ ёhо- . Энэ эрилтые нүхэр Коптева наар сахина.

имэл хадаа долоон жэлэй түсэбые болзорhоонь урид дүүргэхын түлөө мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, халаан бүхэнэйнгөө даалгабариие ходо үлүүлэн дүүргэнэ. Оролдосотой хүдэлмэриингөө түлөө заводой үнинэй энэ хүдэлмэришэн оло дахин шагналда хүртэhэн байна.

Д. Дармаев.

Оньhон арга хэрэглэнэ

Улан-Удын нэгэдэхи хилээмэнэй заводто 1952 ондо «ХВК» маркын хилээмэ бариха пеэшэн тодхогдоhон юм. Энэ пеэшэн техническэ түхеэрэлгынгээ талаар хэдэн дутагдалтай байгаа. Жэшээлхэдэ, үлүү түлеэн галдагдадаг, пеэшэнэй халууниинь хилээмэ болгохо хэрэгтэ хүсэдөөр хэрэглэгдэдэггүй байhан юм.

Заводой техническэ соведэй гэшүүд хүдэлжэ байhан гурбан пеэшэнгые гарза,багатайгаар шэнэдхэн заhабарилха гэжэ шиидэhэн байгаа. Тэрэ пеэшэниие заhабарилhанhаа хойшо ажалай бүтээсэ гурбан процентээр дээшэлүүлэгдэбэ. Хүдэлмэришэдэй ажалладаг газарай халууниинь 60-hаа 30 градусга хүрэтэр доошоо ороо.

Пеэшэнэй шэнэдхэн хубилгагдахаhаа урда 15—20 хүн хилээмээр ашаалагдаhан конвейерые 1,5 часай туршада пеэшэн руу оруулдаг hэн. Мүнөө энэ пеэшэнэй конвейер электрын хүсөөр хүдэлгэгдэдэг болоо.

С. Казарбин.

Искусствын, уран зохёолой ДЕКАДАДА БЭЛЭДХЭЛ

Шэмээшэгүүдэй хоор

Манай республикада колхозуудай анха түрүүн байгуулагдажа байха үеэр Федор Ферапонтович Рыжаков, Аникентий Аникентьевич Брянский гэгшэд шэмээшэгүүдэй агитбригада эмхидхэhэн юм. Тэдэнэр хүдөө тосхон, дэрээбэнгүүдээр концерт харуулжа, олондо мэдээжэ болоо hэн. 1934 ондо тэдэнэй концерт Улан-Удын радиогоор дамжуулагдадаг болоо бэлэй. Тиихэhээ хойшо шэмээшэгүүдэй хоор тогтоогдоhондо тоологдоно.

Он жэлэй үнгэрхэ бури хоорто хабаадагшад улам олон болоhон, мэргэжэл шадабаринь хараа байса дээшэлhэн байна. Хизаарай олимпиадада (Эрхүү хотодо) шэмээшэгүүдэй хоор хабаадалсажа, ашагүйхэн амжалта түйлаhан юм. Удаа тээнь бурят арадай искусствын декадын Москвада болоходонь ошолсоо hэн.

Москвагай Ехэ театрын сценэ дээрэ үзэгдөө харагдаагүй өөрэ янзын хубсаhатай эрэшүүлынь шэршүү торгон самсатай, баархат хилэн үмдэтэй; эхэнэрнүүдынь улаан, ягаан лентэнүүдээр гоёогдоhон сарафантай, хэдэн дабхар шэл hубаhа хүзүүндээ зүүhэн дуушадай ерэхэдэнь, сугларhан зон ехээр hонирхон угтаа бэлэй.

Нютагаа бусажа ерээд, ажал хүдэлмэридөө бури абьяастайгаар орожо, шэнэ дуу, хатар шудалжа эхилээ hэн. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнай үедэ Ф. Ф. Рыжаков (хоорой хүтэлбэрилэгшэ) комбайнераар ажаллаhан юм. Зариманайнгаа фронт ошобошье, Купалейн хоор хүдэлhөөр лэ байгаа.

Хэрбээ урдань үгытэй зоной хүшэр хүндэ байдал, солдадай албан тухай дуунууд хоорой репертуарта байдаг hаа, hүүлэй үедэ жаргалта ажабайдалаа магтаhан шэнэ дуунууд бии болоо.

...Семен Мартемьянович Иванов шэнэ дуу зохёохо гээд бодолгото болобо. hанаhан дуугаа гансаараа зохёохо гэнгүй, нүхэдтэеэ зүбшэлсэн, сугтаа хүдэлжэ эхилбэ. Лука Тимофеевич Лобозеров, Парфен Кириллович Гусляков, Ида Мальцева, Ирина Голендухина гэгшэд текст бэшээд, мартагданхай хуушанай дуунай аялга тэрээндээ таруулдаг. «Кремлиин одон», «Бидэнэр—совет таряашадбди» гэхэ мэтэ дуунууд тиигэжэл зохёогдоо юм.

Республикын залуушуулай нэгэдэхи фестивалиин үедэ Улан-Удын театр, клубуудта шэмээшэгүүдэй хоёр арбаад концерт харуулагдаhан байха юм. «Эх, бока, мои бока», «Жил я у пана», «Коробейники» гэhэн дуунуудые Ф. Ф. Рыжаков, В. Т. Иванов гэгшэдэй дуулахада, шагнагшад илангаяа hайнаар угтаа hэн.

Шэмээшэгүүдэй арадай хоор байгуулагдаhаар 25 жэлэйнгээ ойе мүнөө жэлдэ тэмдэглэхэеэ байна. Москвада болохо бурят исскуство, литературын декадада тус коллектив хабаадалсаха юм.

Энэ хугасаада хоор 300 шахуу концерт харуулаа. СССР-эй арадай артист Игорь Моисеев, композитор Лев Книппер болон бусад артистнуудтай, композиторнуудтай, Пятницкиин нэрэмжэтэ, Уралай арадай хоорнуудтай шэмээшэг дуушад, хатаршад уулзаhан байха юм.

Эршэтэ ажалайнгаа түлөө шэмээшэгүүдэй хоор, мүн зарим хабаадагшадынь грамотаар оло дахин шагнагданхай.

А. Конорина.

ОПЕРЫН ДУУШАН ДИНА КЫШТЫМОВА

Бурядай Ленинэй орденто оперо, баледэй театрын эрхим артистнуудай нэгэн, дуушан Дина Кыштымовада танай уран бэлиг тухай газетэдэ бэшэхэмнай гэжэ дурадхал хэлэхэдэмнай, угаа гайхангяар угтаа hэн.

— Нам тушаа бэшээд яахатнайб? Театртамнай бэлиг, дүй дүршэл ехэтэй артистнар олон хаям,—гэжэ хэлээд. vрихан шарайгаа улайлган байhаниинь hанагдажа байна. Тиигэжэ маргаhанай удаа ажал байдал тухайгаа тобшохоноор хөөрэжэ үгөө юм.

Бурят нютагта түрэhэн Дина багахан байхаhаа хүгжэмдэ туйлай ехэ дуратай байгаа. Долоо наhа хүрэжэ ябахадаа, зарим үедэ зугаа наадаяашье мартажа, ехэ хүнүүдэй дуулахые шагнадаг, аялгыень хадуужа абадаг болоо hэн. Эхэ эсэгэ хоёрынь ород арадай дуунуудые олоор мэдэхэ, угаа хонгёогоор дуулахаhаа гадна, хүгжэмдэ шуналтай, hүбэлгэн hонор басагаяа урданай уянгатай, уйдхартайшье, революциин hүүлээрхи хүхюу жаргалтайшье дуунуудые аялгалан дуулуулжа hургадаг болоhон юм ха.

Дина арбан найматайдаа дунда hургуули дүүргээд, пианистка болохо зорилготой Улан-Удэ ерэбэ.

— Пианистка болохын тула бүри нэгэдэхи классhаа hурадаг юм. hураха наhанш үнгэршоо. Теэд, бү голхоро. Ёhотойл дуушан болохо бэлиг табисууртайш,—гэжэ үнинэй багша Вера Дмитриевна Обыденнаягай үнэн зүрхэнhөө хэлээшье hаань, Динын сэдьхэл хэлтэгы байба. Үглөөндэнь дуунай багша Николай Васильевич Владимирский гэгшэдэ шалгалта үгэжэ, Улан-Удын хүгжэмэй училищида абтаба.

1949 он. Свердловскдо РСФСР соохи хүгжэмэй училищинуудай уран hайханай харалгын боложо байhан үе. Училищияа эрхимээр дүүргэhэн Дина харалгада хабаадалсажа, Глинкын, Чайковскиин, мүн советскэ композиторнуудай зохёоhон дуунуудые ирагуу hайханаар дуулажа, үндэр сэгнэлтэдэ хүртөө hэн. hүүлээрнь консерваторидо hурахаяа Агуухэ Октябриин революциин үлгы болоhон Ленинград хото мордоо бэлэй.

Римский-Корсаковай нэрэмжэтэ суурхуулhан консерваторидо Дина Кыштымова hуража, ородой, советскэ болон хари гүрэнүүдэй композиторнуудай зохёолнуудтай улам гүнзэгыгөөр танилсажа, консерваторёо эрхимээр дүүргэhэнэй удаа 1954 ондо түрэл Бурят нютагаа бусаа hэн. Улан-Удын оперо, баледэй театрта хүдэлхэ зуураа, Дина Кыштымова хэдэн жэлдэ hуража олоhон эрдэм мэргэжэлээ улам саашань дээшэлүүлжэ, театрынгаа эгээл эрхим артистнуудай тоодо орожо шадаа юм.

Табадахи жэлээ оперын театрта хүдэлжэ байна. Энэ үе соо Дина Ивановна Кыштымова ондо ондоо абари зантай таби гаран образ тон тодоор харуулжа шадаа юм. Тэдэнэй тоодо Чайковскиин «Евгений Онегинэй» Татьяна, «Елбэрэй хатанай» Лиза, Рахманиновай «Алекын» Земфира, Бородинай «Игорь тайжын» Ярославна, Вердиин «Трубадурhаа» Леонора гэхэ мэтэ олон ондоо рольнуудта дуушан Дина Кыштымова наадаа. Орёо образуудые хүнэй үнэншэмэ, этигэмээр наадажа hураха хэрэгтэнь Дина Ивановнада театрын главна режиссер Гомбо Цыдынжапов ехэхэн туhа хүргэhэн байха.

А. Даргомыжскиин «Русалка» гэжэ оперо соохи Тээрмэшэнэй басаган Наташа боложо наадахадаа, Дина Ивановна Кыштымова гүнзэгы удхатай, мартагдашагүй образ гаргажа шадаа гэжэ hанахаар. Хаанда дурлаhан тэрэ басаганай абари зан тон тодо. Залуу наhанайнгаа охин дунда ябаhан илдамхан Наташын хүхюутэй, баяртай, дурлаhан нүхэрөө хүлеэжэ байhан сэдьхэлые оёорhоонь уудалан дуулана. Теэд хаанiинь ондоо эхэнэртэй гэрлэхэм гэжэ мэдүүлнэ. Эгээл энэ үедэ Наташын зосоо орьёлон байhан уйдхар гашуудалые артистка илангаяа үнэншэмөөр гүйсэдхэнэ.

1959 оной февральда оперо, баледэй театр А. П. Бородиной «Игорь тайжа» гэhэн оперо табихаар бэлдэжэ эхилбэ. Тэрээн соохи орёо, хүшэр образ болохо Ярославные наадахые Дина Ивановна Кыштымовада даалгагдаба. Ленинградай оперно театрын режиссер А. Н. Киреевэй хүтэлбэри доро ажаллажа, ёhотойл Ярославные артистка дуулажа гаргаа юм.

Ярославна хэрзэгы муухай абаритай, hалихай ябадалтай Галицкий тайжаhаа огто айнгүй, омог дорюун байhандаа өөрыень айлгажа hалана.

Оперын дуушан Дина Кыштымовагай саашадаа улам урматайгаар ажаллаха, уран бэлигээ бадаруулха байhаниинь бата найдамтай.

Н. Маторин,
Бурядай АССР-эй габьяата артист.

ГУРБАН ТУГАА НАМИЛЗУУЛhААР...

тлаанда хүнүүд хэзээ хэзээнэйхиhээ оо сугларhан байба. Коммунистнуудгадна, партийнабэшэ хүдэлмэрилэгшэд, ернууд, бригадирнууд, механизатор- олоороо ерэhэн байгаа. Партиин гэ- д ээлжээлэн бодожо, бултадаа шахуу хэлэнэ. Мүн партийнабэшэ хүдэлмэ- дшье өөhэдынгөө hанал бодолые хэлэ- Гурбан сарhаа үнгэртэр үнгэргэгдэhэн анай эсэстэ нюргаар үндэршэг, хэ жабарта үлеэгдэжэ харлад гэhэн айтай нүхэр—модо бэлэдхэлэй пункначальник Владимир Александрович ичев үгэ абжа, томоотой тодоор тоо, танууды тодорхойлбо.

—Долоон жэлэй түрүүшын жэлhээ эхи- бидэнэр урданайхиhаа тад ондоогоор хэ зэргэтэйбди. Модо отолхоhоо эхи- машина зэбсэгүүдээ заhабарилха, лай журам бэхижүүлхэ, түсэб даал- ряа hара бүри үлүүлэн дүүргэхэ ёhо- ди. Ажалаа тад ондоогоор эмхидхэе, адуд...

угларагшад начальнигай үгые анха- айтаар шагнаха зуураа, ажалаа шэ- н hайжаруулха ёhотойбди гэжэ ойл- hуубашье, ямар аргаар, юунhээ хэ, захалхаяа hайса лаблаагүй. Модо- урданшье муу бэшээр хүдэлдэг аа. Тиигэбэшье модо бэлэдхэхэ түсэбөө ахан гэжэ дүүргэдэг hэн. Үнгэрэгшэ улэмжэ ехэ саhан орожо, модо отошодой хүдэлмэридэ нилээхэн hаад руулаа. Энэ бэрхэтэй үеэр хододоо ада наада гаргажа ябадаг бригадир Инентий Воронинишье ажалаа hуладхаhан ха юм. Гансашье Иннокентий Воронин ал даа! Мантан томо бэетэй, модо отол- дүршэлтэй, магтаалтай болоhон Степ Видутовшье үбэлэй гүнзэгы саhанаар лайнгаа аршые hуладхаhан юм. Модо аахынгаа урда тээ хурзоор саhа этэжэ ха хэрэгтэй болоhон дээрэhээ модошод лаа hуладхаhан байгаа бшуу.

ээл имэ болоод байхадань партийна ан боложо, коммунистнар болон эдэбд хүдэлмэрсэ hайжаруулха талаар шиидхэбэри абаба. Суглаанай идхэбэриие, партиин XXI съездын тогнуудые тайлбарилан, коммунистнар, ртийнабэшэ эдэбхитэд зоной дунда ойлламжын ехэ хүдэлмэри ябуулаа. Энэ хүдэлмэринь миин үлөөгүй. Модошод дон жэлэй түрүүшын жэлдэ эрхимээр хүхэ гэжэ шиидэhэн байгаа. Теэд юунhээ хэ гээшэб?

—Түрүү арга нэбтэрүүлхэ хэрэгтэй,— гэжэ партийна суглаан шиидхээ hэн.

Шэнэ арга нэбтэрүүлхэ гээшэ бэрхэтэйшэг хэрэг даа. Унагааhан модые ута зандань шэрэхэ аргые хэрэглэхэ гэхэдэ зарим бригаданууд, илангаяа модо ашаалдаг бригаданууд энээндэ hүзэггүйгөөр хандаба. «МАЗ» машинын үндэр прицеп дээрэ отологдоhон модо ута зандань тээхэ гээшэмнай амар хэрэг бэшэ бшуу. Теэд энэ аргын яаха аргагүй бүтээсэтэй, hайн байhаниинь үнинэй мэдээжэ байгаа. Зарим модо ашаалагшадай энэ аргада дурагүйгөөр хандабашье, түрүү модошод уданшьегүй шэнэ аргые бодото дээрэнь нэбтэрүүлжэ захалба. Тэдэнэр ямаршье бэрхэшээлнүүдhээ сухарибагүй. Гансал модо ашаалаад, хэрэгээ дүүргэдэг бригаданудай орондо тад ондоо уялгатай—модо отолхо, таллуулха тусгаар бригаданууд эмхидхэгдэбэ. Мүн бусадшье хэмжээн абтаа. Эдэ бүгэдын оролдолгоор уданшьегүй ажал хүдэлмэридэ горьтойхон хубилалта боложо захалба. Январь соо энэ пунктhаа 6200 кубометр модон эльгээгдэhэн байгаа. Харин февраль hарада модо шэрэлгэ дээрэ хүдэлдэг машинануудай тоо олошороогүй байбашье, 9500 кубометр модон таллуулагдажа, шэрэгдэhэн юм. Модошод түрүүшынгээ амжалтаар баясаба. Энээгээрээ урмашаhан Бурля пунктын модошод хабарай түрүүшын hара—мартда 12 мянган кубометр модо бэлэдхэхэбди гэhэн зорилго урдаа табяа. Энэ зорилго бэелүүлгэдэ урданайхидаал адли түрүү жолоошод Дмитрий Чухломин, Степан Жарков, Иван болон Данил Елшинтон жэшээ харуулан ажаллаба. Наhатайшаг боложо, hаншагаа сайhан Степан Жарков уялга абахадаа иигэжэ хэлээ hэн: «Тухайлаад үзэхэдэм, март hара соо 1500 кубометр модо шэрэжэ шадахаар байнаб... Тиигээд лэ бэшэжэрхигты, дүүргэхэл байхаб».

Хододоо бодомжотой, томоотойгоор юумэ хэлэдэг Степан Жарковой иигэжэ хэлэхэдэ, бэшэ жолоошод тэрэнэй урдаhаа гайхангяар хараа бэлэй. Энэ нүхэрнай яана, шог наада гаргана гээшэ гү? Хуушаршаhан машинатай аад, хоёр дахин ехэ даалгабари абахадаа яана гээшэб?

Теэд үнинэй жолоошон үнэн үгөө хэлэhэн байгаа. Дмитрий Чухломин энээниие тэрэ дороо таагаа. Өөрынгөө ээлжээлэгшын урдаhаа харад гээд, hууриhаа бодожо: —мянга хахадые шэрэжэ болохоор лэ байна, нүхэдүүд,—гээд иигэжэ нэмэбэ,—бишье тэды шэнээн уялга абанаб .

Тэрэ үедэ жолоошод аяар холын Усутай гэжэ хүнды сооhоо модо шэрэдэг байгаа. Эндэhээ гол харгы хүрэтэр 14 модо холо юм. Машинада түлишэ абахын тула эды шэнээн холо ошохо баатай болодог hэн.

—Энэмнай болохогүй хэрэг гээшэ,—гэжэ жолоошо Дмитрий Чухломин хэлэбэ.

Степан Жарков Николай Иванов хоёр пунктын начальнигта тэрэ үдэр ошоод:

—Машинадаа түлишэ абахын тулада 28 модоной газарта миин гүйлгэнэбди. Энэ хэрэгые зүбөөр шиидхэгты,—гэhэн гүйлта табяа.

Жолоошодой гүйлтаар уданшьегүй түлишэ абаха пункт модо отолдог газарта абаашагдаа. Иигээд жолоошод түлишын хойноhоо урагша хойшоо миин гүйлгэлдэхэеэ болёо. Энээнэй ашаар тэдэнэр үдэртөө 3 рейс хэдэг байhан аад, мүнөө дүрбэн эрьесэ хэдэг болобо. Энэнь ажалай бүтээсэ дээшэлүүлгэдэ hураггүй ехээр нүлөөлнэ. Мартын хоёрто Дмитрий Чухломин 45 кубометр, мартын 4-дэ —47, табада —68, саашадаа үдэр бүри 60—70 кубометр модо шэрэдэг болоо. Жолоошод Жарков Помулев хоёр баhал иимэрхүүгээр хүдэлөө.

Машинануудые заhабарилагшад жолоошодтоо али болохоор туhалаа. Бүхэли сүүдхэ соо дежурна слесарьнүүд байдаг hэн. Тэдэнэр машинануудай эбдэрэн сасуу ерэжэ заhабарилдаг болоо.

Тэрэ үеэр ой соо, модо отолдог газарта баhал шанга тулалдаан боложо байба. Иннокентий Воронин бригадынгаа габшагай түргэн хүнүүдые шог зугаа, энсэдэ наадаар урмашуулан, мантан томо нарhадые хойно хойноhоонь унагаажа, ой тайгые дорьбоодог болобо. Бригадын гэшүүдэй дунда томоотойшье hаа, хододоо габшагай түргэнөөр ажалладаг Юра Санжиев эгээн бэрхэшүүлэй тоодо ябалсаа.

Бага комплексно бригадануудай дунда шударгы мүрысөөн дэлгэрээ. Эгээл энэ халуун хаhада Степан Видутовай ударидадаг бригада коммунистическэ ёhоор ажаллаха гэжэ мэдүүлhэн юм. Бэе бэедээ туhалдаг модо отологшодой энэ бригада хэзээ хэзээнэйхиhээ үлүүгээр хүдэлөө. Тэдэнэр хүдэлмэриин сагай минута бүхэниие туhатайгаар хэрэглэжэ захалба. Минута бүриие гамтайгаар хэрэглэhэн Степан Видутовай бригада март hара соо хадын ташаланда модо отолhон мүртөө, халаанайнгаа даалгабариие 118 кубометртэ хүргөө hэн. Харин үдэрэйнь нормо 45 кубометр юм! Эгээл иимээр бусадшье бригаданууд хүдэлөө. Бурлиин модошод хэлэhэн үгэдөө хүрөө.

...Хээрэ, хүбшын хүндыдэ хабар оройтожо ерэдэг гээшэ. Добуун газарта таряа ногооной hайсахан гараад байхада, хүнды хүбшын талада хүхэ ногоон hаяхан бултайхадажа байдагынь хэн мэдэдэггүй гээшэб? Үбэл зундаа үргэлжэ ногоон хасуурп модоной хормойдо, бурьялан шааяhан Бурля горхоной эрье захаар эдэ үдэрнүүд хүрэтэр мульhэн сэлхыжэ харагдана. Степан Видутов «Дружба» хюроогоо унтараажа, хамсыгаараа хүлhөө аршаад:

—Модо отолходо ехэл таатай газар байна даа,—гээд булагай хүйтэн уhаар ундаа харюулба. Энэ үедэ доро, хүндын аманда тракторай абяан хүнхинэбэ. Уданшьегүй «С—100» маркын мантан томо трактор харагдаад, дабаатай жалгаар дабшуулан зүдхэнэ. Энэ тракторай эзэн Василий Андреев юм. Теэд ойртожо ерэхэдэнь кабина соонь ондоо залуу хүбүүн hуугаад, габшагай бэрхээр жолоодожо ябаба.

—Энэ залуу нүхэр Перман Бойцов гээшэ. Минии туhалагша байhан юм. Тракторист болохом гэжэ hалан hандангүй нэсолдоод, зориhондоо хүрэбэл гээшэ,—гэжэ Степан Видутов баярлаhан шэгтэйгээр хөөрэнэ. Магтаалта бригадын гэшүүд бэе бэедээ туhалхаhаа гадна, бэе бэеэ ээлжээлжэ шадаха болоhон байха юм. Энээнэй ашаар тэдэнэр хүдэр тракторай хүсые дүүрэнээр ашаглажа шадана. Май hара соо тэдэнэр километр хахад газарhаа модо таллуулаа. Нэгэтэ тэдэнэр хоёр эрьесэ хээд, 52 кубометр модо таллуулжархёо hэн.

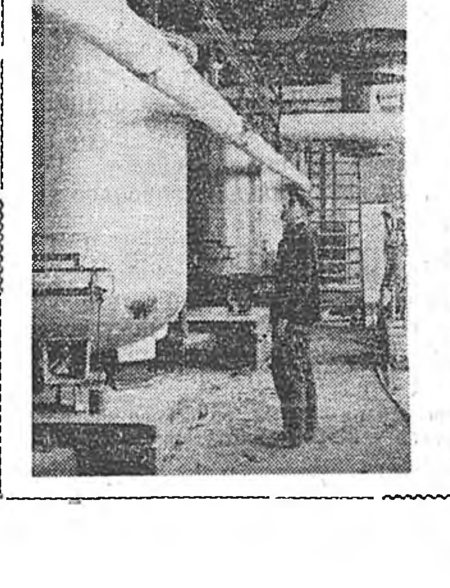
Долоон жэлэй түсэбтэй танилсаад байхадаа Степан Видутовай бригада түрүүшын жэлдэ хэды шэнээн юумэ хэжэ байhанаа тухайлаа. Жэл соо юhэн мянган кубометр модо отолоод, таллуулха аргатайбди гэжэ тэдэнэр түрүүшээр тухайлhан юм. Харин июниин дүнгүүдые гаргаад тооложо үзэхэдэнь, тэдэнэр юhэн мянгаяа таллуулжархиhан байба. Мүнөө энэ пунктда үдэрэйнгөө нормые дүүргэдэггүй нэгэшье бага комплексно бригада үгы болоо. Модо унагааха, таллуулха хахад жэлэйнгээ даалгабари июниин 10-да дүүргэhэн байна. Хура бороо орожо, хэрэг бүтээхэ аргагүй болошодог. Теэд Бурлиин модошод онишо онолыень олоод лэ, бэрхэшээлhээ гарана. Тиигэжэ хахад жэлэй түсэбhөө гадуур 4 мянган кубометр модон бэлэдхэгдээ. Мүнөө тэдэнэр хоёрдохи хахад жэлэйнгээ даалгабари бэелүүлжэ захалаа.

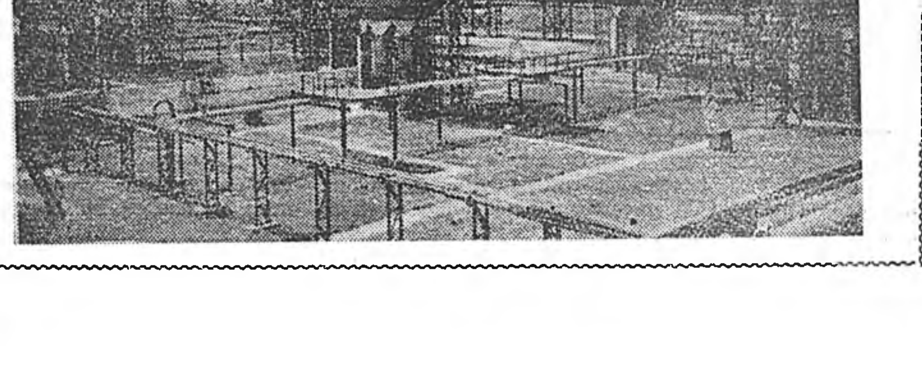
Иигэжэ эбтэй эетэйгээр хүдэлдэг Итанцын леспромхозой коллектив түрүү зэргэ эзэлхэ ёhоороо эзэлнэ. Бурлиин пунктын модошод модо бэлэдхэдэг пунктнуудай хоорондо дэлгэрhэн Бүхэсоюзна мүрысөөндэ илаhан, леспромхоз дотороо түрүүлhэн, мастерска участогуудаараа магтаалда хүртэжэ, гурбан тугтай болоhон байна. Гурбан тугаа намилзуулhан Бурлиин модошод партиингаа ЦК-гай июниин Пленумэй шиидхэбэриие бэелүүлэн, түрүү арга дүршэл хэрэглэн, шэнэ машина, түхеэрэлгын ашаар шэнэ амжалта түйлахые хүсэнэ.

Б. БОГДАНОВ.

Прибайкалиин аймаг.

Долоон жэлэй шэнэ барилганууд

Зураг дээрэ: 1). Кемеровын «Карболит» завод дээрэ баригдажа байhан фенопаста үйлэдбэрилхэ томо цехын дабирхай үйлэдбэрилхэ таhаг. 2). **Башкири.** Долоон жэлдэ гүйсэд ашаглалгада үгтэхэ Салаватска нефть-химиин комбинадай каталитическа крекингын цехын амhартанууд харуулагдана.

ТАСС-эй фотохронико.

Ленинэй ашанарай амаралта

Баян байгаалитай Баргажанай тайгын захаар олон һуурин тосхон оршодог. Тэдэнэй нэгэн болохо Ярикто шадархи байгаали айхабтар гоё: уһа горхон, сэлгеэ агаар, сэсэг набша, нарһан тужа—эдэ бүгэдэ хүнэй сээжэ соо сэнгүү болгодог. Тэрэ байгаалиин тэг дундуур хүхюу солбон хүбүүд, басагад гүйлдэнэ, наадана. Гоё горнын абяан дуулдаад, удаань пионернүүд лагерь руугаа һубарилдаһаар ошоно.

Эндэ үнгэрэгшэ һарын һүүл багаар Улюнай сомоной Ленинэй, Сталинай нэрэмжэтэ колхозуудай колхознигуудай үхибүүдэй лагерь эмхидхэгдээ һэн. Һургуулиин хүбүүд, басагад дүй дүршэл ехэтэй багшанар С. Гармаева, А. Дармаева гэгшэдэй хүтэлбэри доро амарна, ерэхэ һуралсалай жэлдэ эрхимээр һурахаар хүсэ шадал абана. Үхибүүдэй байра соо сэбэр, арюун. Хананuудтань элдэб һайхан зураг, уряа лозунг, ханын газетэ хадаатай.

Сүлөөтэй сагтаа тэдэнэй эхэ, эсэгэнэр айлшалжа ерэдэг, үхибүүдтээ уулзажа, сэдьхэлээ ханаад мордодог юм. Үхибүүдэй бэеын шэгнүүр хахад һарын туршада дунда зэргээр хоёр килограммһаа үлүүгээр нэмэнэ.

Иигэжэ Ярикто тосхон тойронхи байгаалиин сэбэр дуулим агаарта агууехэ Ленинэй ашанар амаржа, сэнгэжэ байна.

С. Урбадаев.

Түрэлхидэй үдэр

Амаралтын үглөөгүүр хүн зон хойно хойноһоо һубарилдан Дээдэ Онгостой руу ябагааршье, автобусооршье, ашаанай, хүнгэн машинануудааршье олооро ошонод. Тэдэнэр пионернүүдэй лагерьта амаржа байһан үхибүүдтээ уулзажа, хамтадаа амаралтынгаа үдэр үнгэргэхэеэ яараһан байгаа.

Кулаковско зуһалангай дэргэдэхи үдхэн ой модон соо хэлхеэ холбооной управлениин пионернүүдэй лагерь оршоно. Лагерьта дүтэлхэдэмнай, хүри улаан болошоһон хүдэр бэетэй пионернүүд, бүри багаханшье үхибүүд харагдана. Түрэлхид үхибүүдтээ уулзажа, сэдьхэлээ ханатараа удаан хөөрэлдэнэд.

Үдын хойно тус лагериин пионернүүд түрэлхидтөө һонирхолтой концерт харуулаа. Пионер басагад Надя Садовникова, Таня Ливашкевич гэгшэд шүлэгүүдые уран гоёор уншаа. Люда Колбягина «Татаар танца» хатараа. Нэгэдэхи отрядай пионер басаган Надя Распутина «Лентэтэй хатар», акробатическа этюдүүдые харуулба.

Лагериин табадахи отрядай эгээн багахан үхибүүдэй «Жэмэс» гэжэ танца тархадань, тэдэнэй «Петушок» гэжэ дуу дуулахадань суглааргшад ехэ өөгшөөжэ хараһан, шагнаһан байна.

— Концерт наада табихадамнай 26-дахи һургуулиин шаби баянист Олег Леонов ехэ туһа хүргэдэг юм,—гэжэ ахалагша пионервожата Зоя Александровна Еранская хөөрэнэ.

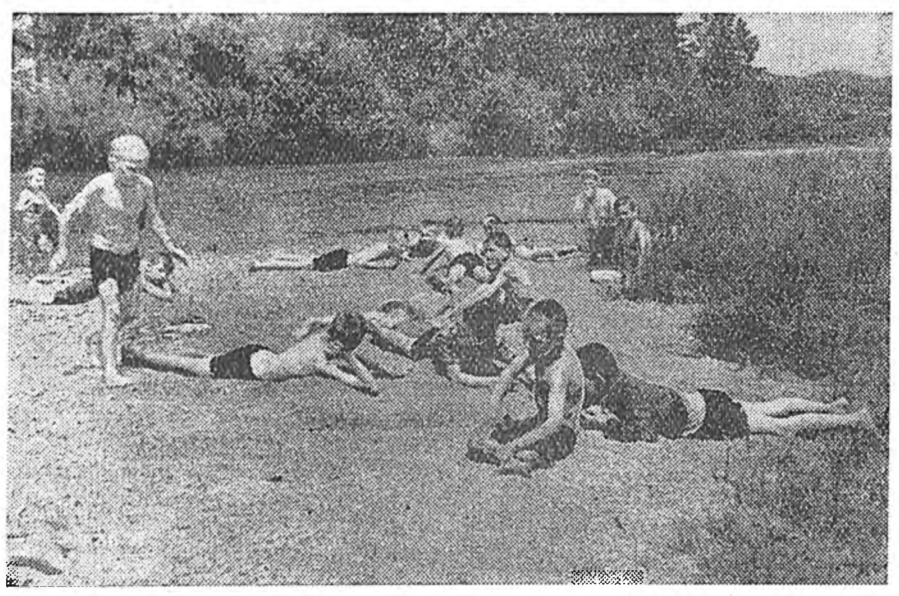
Концертын һүүлээр пионернүүд өөһэдынгөө бүтээһэн самолёдой модельнүүдые ниидүүлжэ харуулба. Удаань түрэлхид ой соогуур үхибүүдтээ хамта сэбэр агаараар амилжа, удаан сэнгэбэ.

Наран тээ доро орожо, түрэлхидшье, үхибүүдшье сэдьхэл дүүрэн, баяртай тарабад.

Ц. Будаев.

Сагай уларил

Гидрометбюрогой мэдээсэһэнэй ёһоор, мүнөөдэр республика доторнай үүлэтэйшэг байха, хойто болон урда аймагуудаар бага зэргэ бороон орохо. Баруун-хойноһоо һулаханаар һалхилха. Улан-Удэ городто 23—25 градус дулаан болохо.

Зунай халуунда Сэлэнгын татуурта шунгажа байхадань үхибүүдтэ баһашье зохид даа!

А. Поповскиин фотоэтюд.

Хилын саанаһаа

Варшавада баярай заседани болоо

ВАРШАВА, июлиин 21. (ТАСС). Арадай Польшын һайндэртэ—ороноо сүлөөлһэнһөө хойшо 15 жэлэй ойдо зорюулагдаһан баярай заседани мүнөөдэр Варшавада болоо.

Культура болон наукын байшангай конгрессүүдэй зал соо хүн зон олон. Эндэ ниислэл хотын промышленнэ предприятинуудай, барилгын хүдэлмэришэд, наука, соёл культурын, искусствын ажал-ябуулагшад, олониитын түлөөлэгшэд — хамта 3500-һаа олон хүн сугларaа.

ПНР-эй Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Завадский баярай заседани нээжэ, СССР-эй партийно-правительственнэ делегациие халуун зүрхэнһөө амаршалба. Бидэнэр нүхэр Н. С. Хрущев толгойлогшотой Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин, Советскэ правительствын делегациие халуун зүрхэнһөө һайшаан угтанабди. Суглаагшад эдэ үгэнүүдые нэрьемэ альга ташалгаар дэмжэнэ. «Советскэ Союзай Коммунистическэ парти мандаха болтогой!», «Нүхэр Н. С. Хрущев мандаха болтогой!» гэһэн үгэнүүд зал дотор зэдэлнэ.

Польшын Арадай Республикын Гүрэнэй Соведэй тогтоолоор Владислав Гомулка республикын гүрэнэй дээдэ шан—«Арадай Польшые байгуулагша» гэһэн орденоор шагнагдаба гэжэ А. Завадский мэдээсэнэ. Польшын хүдэлмэришэнэй Нэгэдэмэл партиин хүтэлбэрилэгшэ нүхэр В. Гомулкын хүндэлэлдэ зал соо олон дахин альга ташалган болоно.

Польшын Арадай Республикын 15 жэлэй ой тухай элидхэл Владислав Гомулка хэбэ. Үнгэрһэн 15 жэл арадай түүхэдэ богонихон болзор гээшэ гэжэ тэрэ хэлэнэ. Гэбэшье энэ 15 жэлэй туршада поляк арадай ажабайдалда ехэ хубилалта болоо. Арадай Польшын ажалшадай хэһэн ажал хэрэгыень буржуазна Польшын 15 жэлэй туршада туйлаһан үрэ дүнтэй сасуулаад харабал, социализмын бүлюу һайниинь, капитализмын үмхирэн һалажа байһаниинь эли тодоор харагдаха байна.

Арадай Польшын байгуулагдаһаар 15 жэлэй туршада буржуазна Польшын 15 жэлэйхиһээ хоёрһоо дээшэ дахин ехэ шулуу нүүрһэ малтан абаабди, дүрбэ дахин ехэ булад, цемент гаргаабди, хоёрһоо дээшэ дахин ехэ сахар абадаг болообди, нэгэ хахадһаа ехэ юрын бүд гаргадаг болообди гэжэ В. Гомулка онсолон тэмдэглэнэ.

Социалистическэ лагериин зэргэдэ байжа, экономическа талаар харилсан туһалалсалгын Соведтэ хабаадажа, Советскэ Союзтай, мүн социалистическэ бусад оронуудтай экономическа бүхы талаараа хани харилсаатай байжа, бидэнэр ороноо индустриализацилжа шадаабди гэжэ В. Гомулка саашань хэлэнэ.

Уласхоорондын байдал тушаа, Европодо Польшын дүүргэдэг үүргэ тухай хэлэхэ зуураа, В. Гомулка иигэжэ тэмдэглэбэ:

Шэнэ Польша хадаа бэеэ даанхай, үнэн зүбөөр байгуулагдаһан шэнэ хилэтэй арадай Польша гээшэ. Мүнөөнэй Польша—социалистическэ дэлхэйн хэрэмүүдэй нэгэн, ниитын ондо ондоо байгуулалтатай гүрэнүүд болон арадуудай амгалан ёһоор ажаһуухын түлөө эрид шууд тэмсэжэ байһан гүрэн мүн. Бидэнэр өөһэдынгөө хүршэнэртэй аха дүү ёһоной харилсаа байгуулаад, харилсан туһалалсажа байдагбди. Манай хилэ дээрэ аюул тохёолдохогүй, тэрээндэ хэншье гараа хүргэжэ шадахагүй. Манай бата бэхи түшэг тулгууримнай польско-советскэ эбдэршэгүй хани барисаан мүн болоно. Варшавска договорой нэгэдэмэл түгэс хүсэнүүд манай арадай амгалан, зохёон байгуулхы ажал хэрэгые хамгаалжа байдаг.

Буу зэбсэг, илангаяа атомна буу зэбсэг түргөөр бүтээн гаргаха ябадалда эсэргүүгээр, ондоо гүрэнүүдэй газар дээрэ ээрхэг түримхэй сэрэгэй базануудые байгуулгада эсэргүүгээр, Баруун Германиин сэрэгые зэбсэгжүүлгэдэ эсэргүүгээр, хүйтэн дайнай политикада эсэргүүтээр Польша социализмын бусад оронуудтай суг хамта тэмсэнэ гэжэ саашань В. Гомулка хэлэнэ.

Элидхэлэйнгээ түгэсхэлдэ В. Гомулка арадай Польшын хүндэлэлдэ, поляк арад совет арад хоёрой хоорондохи һалбаран хүгжэжэ байһан аха дүү ёһоной хани барисаанай хүндэлэлдэ, мүн дэлхэй дээрэ эгээл түрүүлжэ коммунизм байгуулжа байһан совет арадай хүндэлэлдэ, Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин хүндэлэлдэ, тэрэнэй Центральна Комитедэй Нэгэдэхи секретарь нүхэр Хрущевой хүндэлэлдэ юрөөлэй үгэнүүдые хэлэбэ.

ПОРП-гэй ЦК-гэй нэгэдэхи секретариин үгэ хэлэхэдэ нэрьемэ альга ташалган нэгэнтэ бэшэ болоо.

Никита Сергеевич Хрущев трибунада гарана. Залда һууһан хүн зон альгаа ташана. Польско-советскэ хэтэ мүнхын хани барисаанай хүндэлэлдэ, КПСС-эй, совет арадай хүндэлэлдэ юрөөлэй үгэнүүд зал соохоо соностоно.

Польшын Арадай Республикые байгуулга хадаа поляк арадай түүхэдэ эрид хубилалта болохоһоо гадна, дэлхэйн социализмын хүгжэлтэдэ ехэ үүргэ дүүргэһэн уласхоорондын удхашанартай ушар хэрэг болоно гэжэ Н. С. Хрущев тэмдэглэбэ. Польшодо арадай революци илан мандажа, оронойнтоо эзэн болоһон ажалшадта сүлөө асараа гэжэ тэрэ хэлэнэ. Гадна энэ революци хадаа Совет гүрэние тойроод байһан капиталистическэ хүреэлэлтые бута сохижо, манай баруун хилэ аюулгүй болонхой. Энэ илалтын ашаар дэлхэйн социализмын хүсэнүүд урган хүгжэжэ, саашадаа һалбаран бадарха үргэн ехэ арга боломжотой болоо. Тиихэдэнь капитализмын эзэрхэн зонхилолго бүришье өөдэгүй болонхой.

Саашань Н. С. Хрущев арадай Польшын туйлаһан амжалта тухай, мүн тэндэ айлшалжа байһан тухайгаа хөөрэжэ үгөө.

Польшын хүдэлмэришэнэй Нэгэдэмэл партиин ажал-ябуулгые Н. С. Хрущев үндэрөөр сэгнээд, социализм байгуулхын түлөө, гурбадахи съездынгээ шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө тэмсэлдэнь шэнэ амжалтануудые хүсэбэ.

Түүхын үедэ поляк арадай хуби заяан Советскэ Союзай арадуудай хуби заяантай нягта холбоотой байһан юм гэжэ Н. С. Хрущев үгэеэ үргэлжэлүүлнэ. Манай арадуудай революционно хани барисаанай түүхэ ехэ юм. Түүхын үедэ хоёр арадуудай хоорондо олон һайн һайхан ушар хэрэгүүд болоһон, элитэ ехэ хүнүүдэй нэрэнүүд хоёр арадай алдар солые алдаршуулһан байха. Бидэнэр мүнөө тэдэ нэрэнүүдээр омогорходог байнабди. Түүхын энэ ушар хэрэгүүд залуу үеын хүнүүдые интернациональна үзэл бодолоор хүмүүжүүлгэдэ, советско-польско хани барисаае бэхижүүлгэдэ туһална.

Польшын уласхоорондын нэрэ хүндые тэмдэглэхэ зуураа, мүнөө Польша аха дүү оронуудаар хүреэлэгдэнхэй гэжэ Н. С. Хрущев саашань тэмдэглэнэ. Гэбэшье бидэнэр эб найрамдалай, социализмын дайсад тушаа һанаа амгалан һууха ёһогүйбди.

Н. С. Хрущев урдын, мүн мүнөө үеын польско-советскэ харилсаан тухай тогтоно. Хани ёһоной ... саан манай арадуудта ходод... туһатай байгаа, харин манай ... саанда тохёолдоһон бэрхэшэ... манай дайсадые баясуулдаг ... гэжэ түүхын мүнөө үеын, мүн ... дүй дүршэл баталан гэршэлнэ... тэрэ хэлээ.

Ревизионизмда, оппортун... догматизмда эсэргүүгээр тэ... ябадалай тон шухала байһан ... хэлэхэ зуураа, Н. С. Хрущев ... жэ тэмдэглэбэ:

Бидэнэр манай үзэл сур... арюун сэбэр байхын түлөө, ... сизм-ленинизмын һургаалай ... сэбэр байхын түлөө эбсэшэгү... тэмсээбди, саашадаашье тэм... бди.

Үгынгөө түгэсхэлдэ Н. С. Хр... иигэжэ хэлэбэ:

Дэлхэй дээрэ амгалан б... хангахын эгээн шухала эрхэ... сэлнүүдэй нэгэн гэбэл, социал... ческэ лагериин бата бэхи нэ... мүн болоно. Социалистическэ... герь эб найрамдалые эрид ... хамгаална, дайн сэрэг һүж... шэдтэ түгэс хүсэтэй хаалта бо...

Манай диилдэшэгүй хүсэн, ... түгэс хүсэтэй зэбсэг—социал... ческэ оронуудай хани бари... бата жагсаал мүн.

ПОРП-гэй Центральна Ком... тэ, Польшын Арадай Респуб... Гүрэнэй Соведтэ, Министра... Соведтэ эльгээһэн КПСС-эй ... гэй, СССР-эй Верховно Со... Президиумэй, ССР Союзай М... стрнүүдэй Соведэй амаршалга ... Хрущев уншаба.

Амаршалга альга ташалгаа... тагдана. Хүн зон хүл дээрээ бо... «КПСС мандаха болтог... «ПОРП мандаха болтог... «КПСС—ПОРП!», «Хани б... саан!», «Эб найрамдал!» гэһэн ... нүүд зал соо соностоно.

Эндэ суглаагшад хүл дээрэ... доод, «Интернационал» дуула...

Баярай заседаниин һүүлээр ... дэрэй ехэ концерт харуулагдаа...

Польша. Варшавадахи Конституциин талмай харуулагдана.

Польшын центральна фотоагентствын

Түрүү һууриин түлөө мүрысэнэ

— Нүхэр, харыш, тэрэ нюдэндөө шэлтэй хүбүү, бүмбэгэеэ миин абаашаад табижархибал! Үндэр хүн иимэ нааданда амар гээшэ ха, нүгөөдүүлынь хэды гүйлдэнэ, харайлдана, собхорно гээшэб!—гэжэ хажуудахи нүхэртөө нэгэ үбгэжөөл хөөрэжэ, тэрэ үндэр хүбүүнэй амараар аад, шадамар бэрхээр наадахые хаража, хүхижэ һуугаа һэн.

Энэ наадамнай баскетболоор Улан-Удэ городой түрүү һуури эзэлхын түлөө үнгэргэгдэжэ байһан мүрысөөн. Мүрысөөндэ городоймнай фабрика, заводуудай, предприяти, эмхи зургаануудай шамбай солбон хүбүүд, басагад сугларжа, түрүү һууриин түлөө тэмсэнэ. Команда бүхэнэй спортсменүүд ажалайнгаа һүүлээр БурАССР-эй 25 жэлэй ойн нэрэмжэтэ стадион дээрэ сугларжа, бэеэ һоридог, мүрысэдэгшье байна. Иимэ нэгэ мүрысөөн «Труд» гэжэ бүлгэмэй, зооветеринарна институдай спортсменүүдэй хоорондо үнгэргэгдэһэн байха юм. Эдэ команданууднай нүгөөдүүлдээ орходоо эрхимэй эрхимүүд гэжэ тоологдодог юм.

Нааданай эхилэн сасуу «Труд» бүлгэмэйхид шадамар бэрхээр добтолжо ороно. Спортсмен Владимир Бараев (дээрэ хэлэгдэһэн үндэр хүбүүн) нээрээшье үндэр аад, башатайханаар гартаа ороһон бүмбэгэеэ баскетбольно сеткэ руу абаашаад табижархина. Нүгөөдэ—зооветеринарна институдай баскетболистнууд харюугай бүмбэгэ оруулхын хойноһоо оролдожо, спортсменүүд Макаров, Ирдынеев гэгшэд шадамар солбоноор һүрэлдэн гүйлдэжэ байгаад, гартаа ороһон бүмбэгэеэ алдангүй, сеткэ руу хэнэ. Эдэнэрэй түрүүшын уулзалга 35:11 гэһэн тоотойгоор, «Труд» бүлгэмэйхидэй илалтаар дүүрэбэ.

Нэгэ хэдыхэн минута амарһанай удаа эдэнэр дахин мүрысэжэ ороно. Зооветеринарна институдай спортсменүүд Вампилов, Нагаев, Макаров, Ирдынеев гэгшэд абаһаар шанга добтолго хэжэ, арбаад минутын туршада тоогоо 20:13 болгобо. Тиигэһээршье эдэнэр добтолгоёо һуладхаа гэхэ гү, али хоорондоо эбгүйгөөр наадажа, нүгөөдүүлдээ шүүгдэхэ баатай болоо. «Труд» бүлгэмэй спортсменүүд Кириллов, Бараев, Хажеев, Громов гэгшэд хоорондоо бүмбэгэеэ хаялсажа байгаад, урматай һайнаар наадаха гээшэнь! Эдэнэр—«Труд» бүлгэмэйхид энэ уулзалгаяа 73:35 гэһэн тоотойгоор шүүһэн байна.

Тэрэшэлэн энэ үдэр талмайн нүгөөдэ таладань «Байгал» командын баскетболистнууд үнгэрэгшэ жэлэй городой чемпион—«Динамо» командынхидтай наадаа. Үнгэргэгдэһэн хоёр уулзалгаяа «Байгал» командынхид һайнаар үнгэргэжэ, тэдэнээ шүүгээ.

Һүүлшын хэдэн үдэрэй туршада үнгэргэгдэһэн энэ мүрысөөндэ «Труд» бүлгэмэй баскетболистнууд шалгарһан байна. Тиигэжэ эдэнэр баскетболоор городой 1959 оной чемпион болобо. Тэрэшэлэн «Молот», «Байгал», зооветеринарна институдай бүлгэмэй спортсменүүд удаадахи һууринуудые эзэлээ. Үнгэрэгшэ жэлэй городой чемпион — «Динамо» бүлгэмэйхид бэлэдхэл муутай дээрэһээ аяар табадахи һуурида гараба.

Зураг дээрэ: «Труд», зооветеринарна институдай бүлгэмэйхид мүрысэжэ байна.

Т. Бадмаин.

Гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдэй зүблөөн дээрэ

ЖЕНЕВА, июлиин 20. **(ТАСС-эй тусхай корр.).** Мүнөөдэр СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко түрүүлэгшэтэйгээр гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдэй Женевэдэхи зүблөөнэй ээлжээтэ заседани болобо.

Ниитэ Германиин комитет байгуулха тухай СССР-эй делегациин оруулһан дурадхалда советскэ делегаци энээнэй урда тээ болоһон заседанинууд дээрэ США, Англи болон Францийн түлөөлэгшэдһөө тодорхой харюу абаагүй. Иимэ комитет байгуулха гэһэн дурадхалые баруун оронуудай түлөөлэгшэд өөһэдөө дэмжэхэгүй ябадал гаргаһан байха юм. Тиимэ дээрэһээнь советскэ делегаци энээнэй ушар шалтагаанииe мэдэхэ гэжэ асуудал табиһан байгаа. Энэ асуудалда тэдэнэр ямаршье харюу үгөөгүй. Ниитэ Германиин комитет тухай советскэ делегациин оруулһан дурадхалые баруун оронуудай түлөөлэгшэд дэмжэхэгүй гэһэн үгэеэ юугээршье баримталаагүй. Гадна Германиин хоёр гүрэнэй хоорондо хөөрэлдөө хэхэ гэһэн һанамжада эрид шууд эсэргүүсэдэг, Женевэдэхи зүблөөн дээрэ ямаршье хэлсээ баталуулхагүй гэһэн гансахан лэ зорилготой ФРГ-гэй делегациин һанамжые баруун гурбан ороной дэмжэжэ байһыень энээнэй урда тээ үнгэрһэн үгэ хэлэлгэн баталан гэршэлээ.

Гэхэ зуура США-гэй гүрэнэй секретарь К. Гертер мүнөөдэрэй заседани дээрэ түрүүшээр үгэ хэлэжэ, ФРГ-гэй, ГДР-эй түлөөлэгшэдһөө бүридэһэн ниитэ Германиин комитет байгуулха тухай советскэ делегациин оруулһан дурадхалые США-гэй делегаци зүбшөөрхэгүй гэжэ дахин дабтаба.

Ниитэ Германиин комитет байгуулха һанамжаһаа арсаһан ушараа баруун гурбан гүрэн олониитэһээ нюухын тула, СССР-эй һанамжые хараадаа абажа байһан шэнгеэр бэеэ харуулхын тула К. Гертер США, Англи болон Францийн делегацинуудай үмэнэһөө «шэнэ дурадхал» оруулба. Энэ дурадхалай ёһоор, Женевэдэхи зүблөөн мүнөө байһан хэбээрээ Германиин бүхы асуудалнуудые хаража үзэхэ зорилгоор саашадаа хүдэлмэрилхэ юм. Энээнһээ гадна, Германиин хоёр хубиин хоорондохи харилсаае үргэдхэхэ, хүгжөөхэ хэрэгтэ хабаатай асуудалнуудыешье хаража үзэхэ байна. Иимэ зорилгоор зүблөөн хэлсэгдэһэн болзортоо суглараха. Тэрэшэлэн зүблөөн шиидхэжэ шадаха зарим асуудалнуудые хаража үзэхын тула зүбшэлдөө хэхэ юм.

К. Гертерэй дурадхалые М. Кув де Мюрвиль, С. Ллойд дэмжээ.

Удаань Л. Больц үгэ абана.

Германи тушаа асуудалаар немец арадай хабаадалгагүйгөөр, Германиин хоёр гүрэнэй хоорондоо хэлсээ түйлаагүй сагта ямаршье шиидхэбэри абтаха ёһогүй гэжэ Л. Больц онсолон тэмдэглээ. Зүблөөн дээрэ үгэеэ ойлголсохо һайн арга боломжо байгуулагдаад байһан үедэ баруун оронууд зүбшэн хэлсэжэ байһан бүхы асуудалнуудаараа ш... хэбэри абаха болзорые хойшол... ха гэжэ дурадхаһаниинь ехэ ... шэлтэй гэжэ Л. Больц мэдүүл...

Женевэдэхи зүблөөе болзор... гөөр үргэлжэлүүлхэ зорилг... К. Гертерэй дурадхал тушаа хэ... зуураа, ГДР-тэхи ёһо гүр... США-гэй түлөөлэгшын мууша... ниие Л. Больц буруушаагаа.

В. Греве үгэ хэлэжэ, К. Герт... оруулһан дурадхал ФРГ-гэй ... намжатай тааралдана гэжэ мэд... бэ. Һүүлээрнь А. Громыко үгэ х... жэ, баруун гурбан гүрэнэй ду... хал тушаа хэдэн ажаглалта ... шалан хээ.

Ээлжээтэ заседанидаа июл... 22-то сугларха гэжэ министрн... хэлсэбэ.

Чехословакида арбадахи кинофестиваль дүүрэбэ

ПРАГА, июлиин 21. (ТАСС). ...хословакиин телеграфна агентс... мэдээсэһэнэй ёһоор, эндэ үсэгэл... X кинофестиваль хаагдажа, кон... сын үрэ дүн соносхогдоо. Гла... шанда «Судьба человека» гэжэ ... вет ороной фильм хүртөө.

«Судьба человека» гэжэ Со... ороной фильм манай мүнөө ү... эгээн һайн зохёол гээшэ гэжэ ки... фестивалиин түрүүлэгшэ профе... М. А. Броусил мэдүүлээ.

Редактор Ц. Ц. ЦИБУДЕ...

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции редактора —46-32, зам. редактора—32-74, отв. секретаря —27-37, отделов: партийной жизни—34-05, сельского хозяйства и советского строительства—47-59, промышленности и транспорта, пропаганды, информации—35-14, культуры—24-74, писем и рабселькоров —40-49, отдел переводов, корректорская —35-95, бухгалтерия—37-32. Для междугородных переговоров—16.

Н01097. Типография Министерства культуры Бурятской АССР. Зак. № 50